

ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

(Revue Israélite)

ΜΗΝΙΑΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΙΔΗΣΕΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Έτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10.—
 Συνδρομὴ ὑποστηρίξεως Φρ. 25.—
 Ἀγγελίαι ὁ στίχος » 1.—
 Διὰ μεγάλας ἀγγελίας γίνεται ἰδιαιτέρα συμφωνία.

Γράμματα καὶ χειρόγραφα στέλλονται ὡς ἑξῆς :
 Διεύθυνσιν « Ἰσραηλιτικῆς Ἐπιθεωρήσεως » ὁδὸς
 Ἀποστόλου Παύλου 39 Ἀθῆνας.
 Adresse : A la Direction de la «Revue Israélite»
 Rue de l' Apôtre Paul 39 Athènes.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Αἱ ἐκλογαὶ καὶ οἱ Ἑβραῖοι

Φρονοῦμεν ὅτι τό « *cherchez la femme* » εἶναι ἐφευρέσεις τῆς ἀνδρικῆς δειλίας. Τὸ Ἰσραὴλ ἰσχυρὸν φύλον ζητεῖ μὲ τὴν κοινοτοπίαν αὐτὴν νὰ ἀπεκδυέται εὐθυνῶν. Ὅπου ἡ γυνὴ δὲν χωρεῖ, κάποιος ἄλλος ἀνίσχυρος πρέπει νὰ λάβῃ τὴν θέσιν τῆς. Διὰ τὰς μακεδονικὰς ἐκλογὰς τὸ θῦμα ὑπῆρξε πρόχειρον : *cherchez le Juif* = Ζητήσατε τὸν Ἑβραῖον, μὲ ἐλαφρυντικὰ τὴν φορὰν αὐτῆν, διότι τῆς εὐθύνης τὸ πλεῖστον ἐφορτώ-νετο εἰς τὴν ὀμίαν τῶν Τούρκων. Ἄλλ' οἱ Τούρκοι, τῶν ὁποίων ἡ ἱστορία καὶ τὰ ἰδανικὰ δὲν ἔχουν καμίαν σχέσιν μὲ τὰ Ἑβραϊκά, δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ἐπανερχόμενοι εἰς τοὺς Ἑβραίους ἐκλογεῖς τῆς Μακεδονίας, εἴμεθα πεπεισμένοι ἐκ πείρας, ὅτι οἱ ἀδήποτε καὶ ἐὰν ὑπῆρχεν ἡ ἔκβασις τῶν ἐκλογῶν, τὸ ἠττημένον κόμμα θὰ ἐφόρτωνε τὴν ἀποτυχίαν εἰς τοὺς Ἑβραίους. Περιοριζόμενοι εἰς τὰ σημερινὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀποτυχίας τῶν φιλελευθέρων, εἶναι ἀκριβὲς ὅτι ὀφείλεται αὕτη εἰς τὰς ψήφους τῶν Ἑβραίων; Ἄλλὰ ποῖα τὰ προβαλλόμενα πειστήρια τῶν ταῦτα διατεινομένων; Μηδέν. Μόνον ἡ ἀπλὴ δήλωσις των. Τί λέγουν τὰ πράγματα, οἱ ἀριθμοί; Ἄλλὰ πότε πρόεβλλον γεγονότα καὶ ἀριθμούς οἱ κατήγοροι τῶν Ἑβραίων; Ἐκ τοῦ προχείρου, ἐπιφυλασσόμενοι νὰ δώσωμεν προσεχῶς θετικὸς ἀριθμοὺς μανθάνομεν, ὅτι ἐπὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδων περίπου ψηφισάντων μόλις 6 000 ἦσαν Ἑβραῖοι. Ἄλλ' ἐκ τῶν Ἑβραίων τούτων πρέπει νὰ ἀφαιρεθοῦν τοὐλάχιστον 2 000, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν μέρος τοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος, τοῦ μηδέποτε, οἷδ' ἐπὶ Γουρκίας ψηφισάντος συστηματικῶς μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους Ἑβραίους. Ἐκ τῶν ἄλλων 4 000 τῶν ὁποίων ἡ συνερχα-

σία μὲ τοὺς σοσιαλιστὰς ἦτο παροδική, καὶ θὰ εὐθετοῦν ἀντιμέτωποι εἰς ἄλλας ἐκλογὰς, ἐκ τῶν 4 000 τούτων, λέγομεν, ἂν δὲν θελήσωμεν νὰ ἀποδώσωμεν ἐξ ἴσου τὸ ἡμισυ εἰς τὰ δύο κόμματα καὶ δώσωμεν 3 000 εἰς τοὺς κυβερνητικούς, θὰ ἐξαχθῇ ὡς συμπέρασμα, ὅτι ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς Ἑβραίους, τὸ πολὺ-πολὺ, διαφορὰ 1000 ψήφων ἀπετέλεσε τὴν ἀπόστασιν μεταξὺ τῶν δύο κομμάτων. Καὶ ἐρωτῶμεν: Τί ἐπιρροὴν ἔχει ἡ διαφορὰ αὕτη ἐνώπιον τῆς κατὰ μέσον ὄρον διαφορᾶς 8 000 ψήφων μεταξὺ τοῦ τοῦ κυβερνητικοῦ καὶ τοῦ φιλελευθέρου κόμματος;

*
*
*

Ἐὰν ἐνίκα τὸ κόμμα τῶν Φιλελευθέρων μὲ τοὺς Ἰσραηλίτας ὑποψηφίους του, εἶνε ἀναμφισβήτητον ὅτι οἱ ἀντίθετοι θὰ ἀπέδιδον τὴν ἠτταν των εἰς τοὺς Ἑβραίους. Διότι φαίνεται ὅτι εἶναι ψυχολογικὸν εἰς τὸ κοινὸν τῶν ἀνθρώπων νὰ εὖρη δίκαιολογίας ἐκτὸς ἑαυτοῦ ὅταν θίγεται ἡ φιλοτιμία του. Εἶναι δὲ παρήγορον ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων, ὁ δεῖξας πάντοτε φιλοδικαίαν καὶ φιλικὴν στάσιν πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας, ἀνεγνώρισεν, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι Θεσσαλονίκης ἐμνήσθησαν τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐνοίας του, καὶ ὅτι μία μερὶς αὐτῶν ἐψήφισε τὸ κόμμα του.

Ἡ ἀποτυχία τῶν Φιλελευθέρων ἀποδοτέα ἄλλου : α) Εἰς τὴν ἀπέραντον περιφέρειαν μὲ 32 βουλευτὰς, τὴν συντελοῦσαν ὥστε αἱ 33 000 ψήφοι τῶν Τούρκων, (αἱ ἐπὶ τινα ἔτη ἀκόμη μέλλουσαι ἴσως νὰ ριφθοῦν εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πλάστιγγα), νὰ ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τῶν γενικῶν ἀποτελεσμάτων. Ἐξ οὗ ἐπιβάλλεται ἡ συνκρινσις τῆς περιφέρειας, ὥστε οἱ μὲν Τούρκοι θὰ δώσουν μὲν τοὺς 5—6 βουλευτὰς των χωρὶς νὰ ἐπιδρῶσιν εἰς τὴν ἔκβασιν τῶν 32· β) Εἰς τὸν ἀνταγωνισμὸν τριῶν κομμάτων, ἀνταγωνισμὸς ὁ ὁποῖος ἠῤῥῆσεν ἔτι μᾶλλον τὰς ἀξίας τῶν τουρκικῶν ψήφων, καὶ γ) Εἰς τὴν ἀποχὴν ἐν

μόνη τῆ Θεσσαλονίκη 12 000 Ἑλλήνων καὶ 10 000 Ἑβραίων, ὧν πλείστοι θὰ ἐψηφίζον, ὡς λέγεται, τοὺς Φιλελευθέρους.

* *

Πάντα τὰ ἀνωτέρω, ἵνα ἀπαλλάξωμεν τοὺς Ἑβραίους τῆς κατηγορίας, ὅτι εἰς τὴν στάσιν τὸν ὀφείλεται ἡ ἀποτυχία ἑνὸς τῶν δύο κομμάτων. Προσθέτομεν ὅτι, διὰ ἐκλογεῖς, ἰδίᾳ εἰς τὰ πρῶτα βήματα τῆς πολιτικῆς τῶν χειραφετήσεως, συντελεῖ πολὺ καὶ ἡ ἐκλογή τῶν ὑποψηφίων, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ἑνὸς συνδυασμοῦ. Καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ ἐκλογή τῶν ἑβραίων ὑποψηφίων τοῦ κυβερνητικοῦ συνδυασμοῦ, (ἐὰν εἶναι ἀκριβὲς ὅτι τὸν συνδυασμὸν ἐπλεονοπήσαν οἱ ἑβραῖοι ἐκλογεῖς), ἡ ἐκλογή, λέγομεν, τῶν ἑβραίων ἢ το ἐπιτυχεστέρᾳ τῆς τοῦ ἄλλου συνδυασμοῦ, ὅχι ὑπὸ ἔποψιν προσωποποιήτων, πασῶν πρώτης τάξεως, ἀλλὰ διότι ὁ κυβερνητικὸς συνδυασμὸς περιείλετο ἄτομα ἀντιπροσωπεύοντα ὅλας τὰς ποικιλομόρφους ἑβραϊκὰς ομάδας, ὅχι μόνον ὅπως ὁ πρῶτος τὴν ἐμπορικὴν τάξιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐργάτας, καὶ τὴν νεολαίαν τὴν εὐρωπαϊζούσαν καὶ τοὺς σιωνιστὰς ἀκόμη.

* *

Ἄς σημειωθῆ ὅμως, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι τῆς Ἡπείρου, τῆς Θεσσαλίας, Ζακύνθου, Χίου καὶ ἄλλου, ἐψηφισαν, τὸ πλεῖστον, τοὺς συνδυασμοὺς τῶν Φιλελευθέρων. Ἄλλη ἀπόδειξις, ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνεται λόγος περὶ Ἑβραίων γενικῶς, ἀφοῦ τοσαύτας διαφορὰς παρουσιάζουσιν κατὰ τόπους καὶ ἀντίληψιν πολιτικὴν.

— Τὸ πολιτικὸν αἰνίγμα

Καθ' ἦν στιγμὴν γράφομεν, κατὰ τὰ μέσα Ἰουνίου, ἡ πολιτικὴ κατεύθυνσις δὲν φαίνεται εὐκρινής. Καθ' ὁμολογίαν τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ἡ μερὶς τῶν Φιλελευθέρων ἔχει τὴν πλειονοψηφίαν. Ἐὰν ὁ κ. Βενιζέλος θὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀρχὴν, δὲν ἐδήλωσεν ἀκόμη. Ἐὰν ἡ ἀνάρρησις αὐτοῦ σημαίη καὶ ἐμμονὴν εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς ἀμέσου ἐπεμβάσεως οὐδὲ τοῦτο εἶναι ἀκόμη γνωστὸν. Ὁ Δάντης, ὁ μέγας οὗτος ψυχολόγος λέγει: *pensando consumai l'impesa....*—ἡ σκέψις *χανδακώνει τὴ δουλειά*, αἱ μεγάλα ἐπιχειρήσεις ὄντως δὲν ἀνέχονται τὴν ἀνάληψιν τῆς σκέψεως. Καὶ ἀπὸ τὴν πρώτην σύλληψιν τῆς ἑλληνικῆς ἐπεμβάσεως παρήλθον τέσσαρες μῆνες! Δύο μεγάλα βλέψεις χωρίζουν τοὺς πολιτευομένους: Ἡ οὐδετερότης μετὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν κεκτημένων, ἀφοῦ ἄδηλος ἡ ἔκβασις τοῦ μεγάλου ἀγῶνος, λέγουν οἱ μὲν ἡ συμμετοχὴ σύμφωνα μετὰ τὴν γεωγραφικὴν θέσιν καὶ τὰς παραδόσεις διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν κεκτημένων καὶ ἀπόκτησιν νέων, ἀφοῦ ἡ ἔκβασις τοῦ πολέμου ὑπὲρ τῶν φίλων

μας δὲν εἶναι ἀμφίβολος, λέγουν οἱ ἄλλοι. Ἀνεξαρτήτως τῶν φρονιμάτων, εἶναι δυνατὸν ὁ τόπος μας νὰ μείνῃ ἀμέτοχος μέχρι τέλους τῆς πανευρωπαϊκῆς πάλης; Ἡ πάλη Ἰουδαία διὰ τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς, εὐρισκομένη εἰς τὸ μέσον τῶν μεγάλων κρατῶν τῆς ἀρχαιότητος, ἠναγκάζετο νὰ προσχωρήσῃ ὅτε πρὸς τοὺς μὲν ὅτε πρὸς τοὺς δέ. Ἡ Ἑλλάς, εὐρίσκειται ἄρα γε σήμερον χάριν τῆς σπουδαιότητος τῆς Μεσογείου μεταξὺ τῶν ἀντιμαχομένων καὶ θὰ εἶναι ἠναγκασμένη νὰ προσχωρήσῃ δεξιὰ ἢ ἀριστερά; Ὅχι ἀκριβῶς, ἀλλὰ συμπτώματά τινα, ἐν θαλάσῃ σήμερον, ἴσως αὔριον καὶ εἰς τὴν ξηρὰν θὰ τῆ ἐπιβάλλουν πιθανῶς ἐνεργητικὴν στάσιν. Εἶναι φρονιμότερον νὰ προλάβωμεν τὰ γεγονότα, γενόμενοι κύριοι τῆς καταστάσεως ἢ νὰ περιμένωμεν τὴν ἐξέλιξιν τῶν γεγονότων; Δύσκολον πρόβλημα, διὰ τὸ ὁποῖον χρειάζεται πρὸ παντὸς ἄρμος καὶ θέλησις.

* *

Ὅπως καὶ ἂν ἦ, θάττον ἢ βράδιον, ἡ συνεργασία πάντων τῶν πολιτικῶν παραγόντων τῆς χώρας θὰ ἐπιβληθῆ πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν δυσχερειῶν, τὰς ὁποίας περιγίλει ἡ διεθνὴς κατάσταση, ἀφοῦ ὁ πόλεμος φαίνεται ὅτι θὰ διαρκέσῃ πολλοὺς μῆνας εἰσέτι, ἴσως καὶ ἔτι.

* *

Ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἰταλίας εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ παρὰ τὸ πλεῖστον τῆς Ἀντάντ, θὰ ἔχει τὴν ἐπίδρασιν τῆς εἰς τὸν ἑβραϊκὸν κόσμον, ἂν καὶ οἱ ἑβραῖοι ἐν Ἰταλίᾳ δὲν εἶναι περισσότεροι τῶν 50 000. Ἴσως εἶναι τι μεγαλείτερος ὁ ἀριθμὸς ἐὰν ληφθῶν ὑπ' ὄψιν οἱ ἐν τῷ ἔξωτερικῷ. Ἴδου ὅτι ἐκ μόνης τῆς Θεσσαλονικῆς αἱ ἐφημερίδες ἀνέγραψαν, ὅτι 300 νέοι ὁμοθητικοὶ μας ἀνεχώρησαν διὰ τὴν Ἰταλίαν ἵνα καταταχθῶν εἰς τὸν ἰταλικὸν στρατόν. Ἄλλ' ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀριθμοῦ, ἡ συμβολὴ αὐτῶν εἰς τὸν πόλεμον εἶναι ἀσυγκρίτως μεγίστη. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐθελοντῶν, τῶν νοσοκόμων, τῶν συνεισφερόντων διὰ τὰ πατριωτικὰ ἔργα, εἶναι καταπληκτικὸς.

Εἶναι μία ἄμιλλα ποῖος νὰ θυσιασθῆ περισσότερον διὰ τὴν χώραν ἐκείνην, ἡ ὁποία ὁμολογουμένως ἀνύψωσε τὸν ἑβραϊσμὸν ὅσον οὐδεμία ἄλλη ἐν Εὐρώπῃ. Διότι ὅχι μόνον ὑπουργοὺς, ἀλλὰ καὶ πρωθυπουργοὺς ἑβραίους ἀνέδειξε καὶ εἰς τὴν γερούσιαν ὁ Βασιλεὺς ἐκάλεσεν ὅχι ὀλιγοτέτους τῶν 17 ἑβραίων, καὶ Πρόεδρον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, καὶ εἰσαγγελέα τοῦ ἀρείου Πάγου, καὶ εἰς μεγάλας ἑδρας πανεπιστημιακὰς διώρισεν ἑβραίους καὶ μόνη ἴσως εἰς τὴν Εὐρώπῃ, ἔχει διπλωμάτας ἑβραίους καθὼς τὸν κόμητα ντε Καρόμπιο. πρέσβυν εἰς τὴν Κοπεγχάγην κ.τ.λ. Εἶναι εὐνόητος ὁ ἐθνιστικὸς τῶν ἰταλῶν-ἑβραίων, οἱ ὁποῖοι μεταβαίνουν εἰς τὴν γραμμὴν. Οὗτος εὐθὺς ἀμέσως ἄμα τῆ ἐνάξει τοῦ πολέμου, πίπτει

ἥρωικῶς μαχόμενος ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ λόγου του ὁ λοχαγὸς Μιχαὴλ Ἀγγελοῦ Ὀβάτσας. Εἰς τὸν ἰταλικὸν στρατὸν διωρίσθησαν καὶ ραββῖνοι τοῦ στρατοῦ, τέσσαρες ἐπὶ τοῦ παρόντος.

* *

Υ.Γ. Μανθάνομεν ὅτι οἱ ψηφίσαντες ἑβραῖοι Θεσσαλονικῆς δὲν ὑπερέβησαν τοὺς 4000! χωρισμένους εἰς 3 κόμματα. Ἐν γένει οἱ ἐκλογεῖς τοῦ Νομοῦ ἦσαν 132,000. Ἐκ τῶν ὁποίων ἐψηφισαν μόνον 70,000. Ἐκ τούτων 30 περίπου ἔλαβον οἱ Κυβερνητικοὶ καὶ 40,000 οἱ ἀνεξάρτητοι τοῦ κ. Δραγούμη, καὶ οἱ Βενιζελικοί. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ἐπικυρώνουν ἔτι περισσότερον τὰς ἀνωτέρω παρατηρήσεις μας.

* *

ΤΙΣΑ ΜΠΕΑΒ Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΤΗΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΒΡΑΪΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

Ὁ φοβερὸς πόλεμος τῶν ἐθνῶν διήρυσσε τὸν κύκλον ὅλων τῶν ἑβραϊκῶν ἐορτῶν, καὶ τὰ 10 μεταξὺ τῶν 14 ἑκατομμυρίων ἑβραίων τῆς Οἰκουμένης διήλθον ταύτας μέσῳ τῶν κακουχιῶν τοῦ πολέμου, ἐν μεγάλῃ ἀντιθέσει πρὸς τὰς διδασκαλίας, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουν ἀπὸ τῶν ἑβραϊκῶν τούτων ἐορτῶν. Εἰς τοὺς σαλπισμοὺς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης τῆς Πρώτης τοῦ ἑβραϊκοῦ ἔτους καὶ τῆς ἡμέρας τοῦ Ἐξίλασμοῦ ἀπήντων οἱ σαλπισμοὶ ἀδελφοκτόνου πολέμου, εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ ἡσυχίου οἰκογενειακοῦ καὶ ἀγροτικοῦ βίου τῆς Σκηνοπηγίας, ἢ τῆς ἐπαύριον ἀβεβαιότητος τοῦ στρατοπέδου. Τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Πάσχα διεδέχθη φέτος τὸ φάσμα τοῦ θανάτου καὶ τῆς σκλαβιάς, διότι ἐξολόθρευσε καὶ σκοποὶ σκλαβώσεως ὑπηγόρευσαν μόνον τὴν πανευρωπαϊκὴν σφαγὴν. Τέλος ὁ ἐορτασμὸς τῆς πρώτης Νομοθεσίας, τοῦ πρώτου Καταστατικοῦ χάρτου ἐλευθέρου λαοῦ—τοῦ Δεκαλόγου—ἐορτασμὸς τὸν ὁποῖον ἀκριβῶς ἐπανέφερον εἰς τὸν ἐτήσιον κύκλον ἡ πρόσφατος ἐορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς ἐφάνη φέτος εἰς τοὺς οπαδοὺς τοῦ ἑβραϊσμοῦ ὡς τρομερὰ εἰρωνεία, ἐνώπιον τῆς καταπατήσεως παντὸς ἠθικοῦ νόμου καὶ πάσης διεθνούς συνθήκης.

Δὲν ὀμιλήσαμεν περὶ τῆς εὐθύμου ἐορτῆς τῆς Ἐσθῆρ ἡ ὁποία θὰ διήλθεν ἀπαράτητος μεταξὺ τῶν ἐμπολέμων ὁμοεθνικῶν, καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὴν πένθιμον ἐπέτειον τῆς καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλῆμ, τῆς ἐπισυμβάσεως ἐπὶ Τίτου πρὸ 1846 ἐτῶν, καὶ ἡ ὁποία συμπύπτει φέτος τὴν 7 Ἰουλίου. Καὶ βλέπομεν καὶ σήμερον, καὶ

ἀκριβῶς εἰς τὸν παρόντα πόλεμον, λαοὶ μικροὶ ὁ σερβικὸς καὶ ὁ βελγικὸς, καθὼς τότε ὁ ἑβραϊκός, νὰ εἶναι ὁ στόχος κατακτήσεως ἢ ἐκμηδενίσεως ἐκ μέρους λαῶν ἰσχυρῶν ὡς ἡ κοσμοκράτειρα τότε Ρώμη. Μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι ὁ μικροσκοπικὸς τὸν πληθυσμὸν καὶ τὴν ἔκτασιν ἑβραϊκὸς λαὸς εὐρέθη μόνος νὰ παλαίσῃ μετὰ τὴν μεγαλειτέραν στρατιωτικὴν δύναμιν τῆς ἀρχαιότητος. Σήμερον οἱ μικροὶ λαοὶ εὐρίσκουν προστατὰς ἴσως διὰ τὴν ἐπελθοῦσαν ἰσορροπίαν τῶν διεθνῶν δυνάμεων, ἰσορροπίαν ἡ ὁποία δὲν ἐπιτρέπει τὴν δημιουργίαν ἀκαταβλήτου αυτοκρατορισμοῦ, ἴσως καὶ διὰ τὴν ἐπικράτησιν μᾶς ἀνωτέρας διεθνούς ἠθικῆς. Πρὸ 18 καὶ πλέον αἰῶνων ὁ ἑβραϊκὸς λαὸς ἐπάλασε μόνος κατὰ τῶν ἀηττήτων ρωμαϊκῶν λεγεῶνων ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας του. Συγκεντρωθεὶς τέλος ἐντὸς τῆς πρωτευούσης του, τὴν Ἱερουσαλῆμ, ἐπὶ ὁ μῆνας ὑπέστη τὴν τρομακτικότεραν καὶ ἐν ταῦτῳ ἐνδοξότεραν πολιορκίαν τῆς παγκοσμίου ἱστορίας, ὑποχωρήσας ἢ μᾶλλον ἐξοντωθεὶς ὁλοσχερῶς ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ρωμαϊκὴν στρατηγικὴν. Φαντασθῆτε τὸ Βέλβιον ἀντέχον ἐπ' ὁ μῆνας, παλαιὸν μόνον ἕναν. τῆς Γερμανίας! Ἴδате ὅτι δὲν ἀντέσχεν οὔτε μῆνα μὴ τὴν συναίσθησιν ὅτι τρεῖς μεγάλα δυνάμεις ἠτοιμάζοντο εἰς ἐπικουρίαν του, ἐνῶ οἱ ἑβραῖοι ἐγνώριζον τὴν ἀπομόνωσίν των. Καὶ ἔπεσεν ἡ Ἱερουσαλῆμ ἐνδόξως, καὶ ἡ ἀθάνατος πῶσις τῆς ὑπῆρξε ζωτικότερα διὰ τὸν λαὸν τὸν ἑβραϊκὸν ἀπὸ τὴν νίκην των εἰς τοὺς Ρωμαίους. Τὴν νίκην τῶν Ρωμαίων!

Ἴσως τινὲς, ἀγευστοὶ τῶν στοιχειωδεστέρων ἱστορικῶν γνώσεων νομίσουν ὅτι ὁ *Ιουδαϊκὸς πόλεμος*, ἡ *guerra Judaica*, ὀλίγον ἐλογίσθη ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, ὅτι δι' αὐτοὺς ἐθεωρήθη ἀσήμαντον ἐπεισόδιον τῆς μακροαιώνου κατακτητικῆς ἱστορίας των. Τοῦτο δὲν θὰ ἦτο ἀνακριβές. Διότι τὸ νὰ θεωρῶμεν μεροληπτῶντα τὸν ἑβραῖον ἱστορικὸν Ἰώσηπον, τὸν ὑμνήσαντα τὴν πτώσιν τῆς Ἱερουσαλῆμ, δὲν θὰ μᾶς ἐπετρέπετο, διότι ὁ Ἰώσηπος ἔγραφε περὶ συγχρόνου γεγονότος καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπερβάλῃ αὐτὸ χωρὶς νὰ φωραθῆ ψευδόμενος. Ἄλλ' ἔχομεν καὶ τὴν μαρτυρίαν τὴν ἀνεξίτηλως κεχαρμένην εἰς τοὺς αἰῶνας ὑπ' αὐτῶν τῶν Ρωμαίων, τὴν θριαμβευτικὴν ἀψίδα τοῦ Τίτου, ἡ ὁποία στερεὰ καθὼς πᾶν ρωμαϊκὸν οἰκοδόμημα ὑφίσταται μετὰ 1846 ἐν Ρώμῃ, εἰς δόξαν τῆς ἀνδρείας καὶ φιλοπατρίας τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ.

* *

Ὁ Λεοῦ Μπωλιέ, ἐὰν δὲν μᾶς ἀπατᾷ ἡ μνήμη, ἔγραψε περὶ τῆς ἀψίδος τοῦ Τίτου, ὅτι οὐδεὶς ἑβραῖος περῆ ἀπὸ κάτω τῆς. Δὲν γνωρίζομεν ἐὰν ὁ θρύλος εἶναι ἀληθής. Τοῦτο θὰ ἐσημειωθῆ, ὅτι ἐὰν διήλθον ὑπ' αὐτὴν οἱ αἰχμάλωτοι τῆς Ἰουδαίας, ἀκολουθοῦντες τὸν θρίαμβον τοῦ

ρωμαίου στρατηλάτου, ἀλλ' οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν δὲν ἀναγνωρίζουν τὴν ρωμαϊκὴν ὑποδούλωσιν. Καὶ ὄντως ἡ Ρώμη ἔπεσεν, νέος λαὸς καὶ συγγενής μετὰ διάφορον διάλεκτον καὶ ἔθιμα, μετὰ ἄλλους θεοὺς τὴν διεδέχθη ἐνῶ ὁ Ἰσραὴλ ὑφίσταται μετὰ τὴν συνέχειαν τῆς αὐτῆς ἱστορίας, μετὰ τὴν γλώσσαν του οὐδέποτε ἐξαλειφθεῖσαν, μετὰ τὸν ἴδιον θεὸν μετὰ τὰ αὐτὰ ἰδανικά.

Καὶ ὑφίσταται ὁ Ἰσραὴλ, παντοῦ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ρώμῃ, ὅπου ἐὰν ἐξέλειψαν οἱ *quirites*, οἱ *pontifices*, οἱ ρωμαῖκοὶ ναοὶ μετὰ τὰς ἐστιάδας ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ καπιτωλείῳ προβάλλουν συχνὰ τὰς ἐβραϊκὰς σιλουέττας των, οἱ ἀπόγονοι τῶν κατακτηθέντων ὑπὸ τοῦ Τίτου, οἱ ὅποιοι οὐδὲν ἀπαρηθέντες τῶν προγόνων των, προσεγγίζονται μετὰ τὴν αὐτὴν γλώσσαν καὶ πρὸς τὸν ἴδιον Θεὸν μετὰ τὴν ὁποίαν καὶ οἱ πρὸ 1846 ἐτῶν πρόγονοὶ των.

Τὰς ἀφίδας ἤγειρον οἱ Ρωμαῖοι ἐξαιρετικῶς εἰς τοὺς μεγάλους στρατηγούς, διὰ μεγάλα πολεμικὰ κατορθώματα. Φαντάζεσθε μίαν Γερμανίαν ἐφορτάζουσαν μετὰ ἀφίδας τὴν κατάκτησιν τοῦ Βελγίου! καὶ ὅμως ἡ Ρώμη τοιαύτην σημασίαν ὑμίστην ἔδωκεν εἰς τὴν ὑποδούλωσιν τῆς Ἰουδαίας. Διότι ἡ ἀρχαία ἡμῶν χώρα ἦτο ἡ τελευταία ἡ ὁποία πείσμων, δὲν ἠθέλε νὰ ὑποκύψῃ ἐνώπιον τοῦ ρωμαϊκοῦ κολοσσοῦ, (λέγει ὁ Τάκιτος: *augebat ira quod soli Judaei non cedebant*), καθὼς οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ παραδεχθῆ τὴν βέβηλον λατρείαν τῶν ρωμαϊκῶν ἀετῶν. Καὶ ὁ λαὸς αὐτὸς ὁ ἐλάχιστος, πρὸ τῆς ὑλικῆς ἀντιστάσεως ἀντέτασσε ἀμυννὰ ἠθικὴν, προβάλλων τὸν ἠθικὸν του ἱμπεριαλισμὸν εἰς τὸν κοσμικὸν ἱμπεριαλισμὸν τῶν Ρωμαίων. Καί, ὦ τοῦ θαύματος! Ἀκριβῶς μετὰ τὴν ὑλικὴν κατάκτησιν τῆς Ἰουδαίας, μετὰ τὴν ἀθρόαν μετανάστευσιν εἰς τὸν ρωμαϊκὸν κόσμον τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν Ἰουδαιοχριστιανῶν, ἡ Ρώμη ἐπέσπευσε τὴν ἠθικὴν τῆς ὑποδούλωσιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. Οὕτως ὥστε, ἀνεξαρτήτως τῆς παρουσίας ἐν αὐτῇ τῶν ἐβραίων ἐν τῇ ὀλοκληρωτικῇ αὐτῶν φλυταικοθηροσκευτικῇ ὑποστάσει, ἡ Ἰουδαϊκὴ πίστις ὑπεδούλωσε τοὺς ρωμαϊκοὺς ἐφεστῖους θεοῦς. Καθὼς λέγει ὁ μνημονευθεὶς Λεροῦ Μπωλιέ: «ὁ λέων τοῦ Ἰούδα ἐνίκησε τὴν ρωμαϊκὴν λύκαιναν».

Ἐπεξετάθημεν εἰς τὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν οἱ Ρωμαῖοι ἔδωσαν εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἵνα οἱ ἀναγνώσταί μας ἐκτιμήσωσιν αὐτὴν δεόντως, καὶ ἐννοήσωσιν ὅπως αὐτὴ ὑπῆρξεν ἀνταξία τῆς ἐβραϊκῆς ἱστορίας, τῆς προ-ρωμαϊκῆς καὶ τῆς μεταρωμαϊκῆς μέχρι σημερον. Εἰς αὐτὴν ὀφείλεται, ἡ μεγάλη ἔθνη ἐντασις τῆς ἐβραϊκῆς ψυχῆς, ἡ διατηρουμένη μέχρι σήμερον, ἡ οὐδέποτε παύσασα, πρὸς τιμὴν αὐτῆς καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, νὰ προσβλέπῃ πρὸς τὴν

ἀρχέγονον ἐκείνην γωνίαν τῆς Ἀσίας, ὡς πρὸς φάρον τηλαυγῆ τῆς ἀναγεννήσεώς της. Εἰς τὰς μακραινίους περιπετείας τῆς ἀνθρωπότητος βίος αἰῶνων εἶναι ὡσεὶ βίος ἐτῶν διὰ τὰ άτομα. Ἡ κλασικὴ Ἑλλάς ἡ ὑποδουλωθεῖσα ὑπὸ τὸν Ρωμαίους τὸ 130 π. Χ., ἐπανεῖδε τὸν ἐλευθερὸν βίον τῆς ἀθηναϊκῆς πολιτείας μετὰ 1951 ἔτη. Ἡ Ἱερουσαλὴμ ἀριθμεῖ 1846 ἐτῶν στέρησιν τῆς ἐλευθερίας της. Διὰ τὴν ἐρείπιον τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομώντος, δὲν θὰ ἐγερθῆ ἕτερος;

Ἦδη μετὰ τὴν ἐθνουσιώδη ἐργασίαν τῶν ἐν Διасπορᾷ ἐβραίων, ἐπανελθόντων εἰς τὴν ἀρχαίαν πατρίδα, αὕτη ἀρχίζει πάλιν νὰ στάξῃ γάλα καὶ μέλι ἤδη ἀκούεται ἐν αὐτῇ ἡ μελίρροτος γλῶσσα τῶν προφητῶν καὶ τῶν ψαλμῶδων, καὶ αἱ πόλεις τοῦ Ἰεουδᾶ καὶ αἱ πλατεῖαι τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀντηχοῦν τῶν ἐβραϊκῶν ὕμνων χαρᾶς καὶ εὐτυχίας, καὶ μία νέα γενεὰ ἀνακύπτει δυναμένη ἐξ ἴσου νὰ χειρῶνται τὸ ἄροτρον τοῦ ἀρχαίου ἀγρότου καὶ τὴν σπάθην τῶν Μακκαβαίων.

Τὰ δάκρυα δὲν εἶναι μόνον σημεῖον δειλίας, καθὼς οἱ γλευσταὶ τοῦ Ἰσραὴλ ἐπαναλαμβάνουν, ἀναφερόμενοι εἰς τοὺς ἐξορίστους κλαίοντας ἐν Βαβυλῶνι. Ἄλλ' οἱ αἰχμάλωτοι ἐκείνοι δὲν ἐστεροῦντο τοῦ πυρὸς τῆς ἀντεκδικήσεως. Καὶ οἱ αἰχμάλωτοι τῆς Βαβυλῶνος ἐπανήλθον γρήγορα εἰς τὴν πολυπόθητον πατρίδα των.

Ἄλλ' ὁ Ἰσραὴλ δὲν πρόκειται πλέον νὰ λάβῃ ἐκδικήσεις. Ἄλλὰ καθὼς οἱ ἐξορίστοι τῆς Βαβυλῶνος, τῇ ἐνθαρρύνει τοῦ Κύρου, νὰ ὀδηγηθῶσιν ἀπὸ τοὺς λαοὺς τοὺς πολιτισμένους εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν χώραν.

Λέγεται ὅτι ὁ ἀγὼν ὁ σημερινὸς διεξάγεται ἀπὸ μίαν τῶν ἀντιπάλων μερίδων, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν μικρῶν λαῶν. Νὰ τὸ πιστεύσωμεν; Πολλοὶ ἀδελφοί μας, ἐξ ἐκείνων πρὸ παντός, οἱ ὅποιοι στεροῦμενοι μᾶς μητρικῆς πατρίδος, προσβλέπουν πρὸς τὴν χώραν τοῦ Ἰσραὴλ, εἶναι αἰσιόδοξοι τοσοῦτον ὥστε ἡρωικῶς καὶ ἀνδρείως τεθέντες εἰς τὸ πλευρὸν τῶν Ἀγγλων μάχονται ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τῶν Συμμάχων μετὰ τὴν σιωνικὴν σημαίαν καὶ μετὰ στρατιωτικὰ προστάγματα εἰς τὴν ἐβραϊκὴν.

Τοιαύτη ἡ ἐβραϊκὴ λεγεὼν ἡ ἀγωνιζομένη ἡρωικῶς εἰς τὰ Δαρδανέλλια.

Λέγει ὁ Προφήτης, ὅτι «ἡ Σιών ἐν δικαίῳ λυτρωθήσεται καὶ οἱ αἰχμάλωτοι αὐτῆς ἐν δικαιοσύνῃ».

Μήπως ἡ ἐποχὴ τοῦ δικαίου εἶναι ἡ σημερινή, ἀφοῦ οὐδέποτε περὶ αὐτοῦ ἐγένετο τόσος λόγος ὅσος ἐν τῷ σημερινῷ πολέμῳ. Καὶ ἡ Σιών ἀραγε θὰ ἴδῃ τὴν λύτρωσίν της ἀπὸ

βάρβαρον λαόν, ἐπανερχομένη εἰς τοὺς ἀρχαίους κατοίκους της, ὡς διττὸν ἔργον δικαιοσύνης, πρὸς τὸν Ἰσραὴλ μαρτυροῦντα ἀπὸ δισχίλια ἔτη, ὡς πρὸς τοὺς 500 000 ἐβραίους οἱ ὅποιοι μάχονται εἰς τὰ διάφορα πεδία;

Τότε ἡ ἐπέτειος τοῦ Τισᾶ Μπεάβ θὰ παύσῃ οὔσα ἡμέρα ἀποφράς, ἀντικαθισταμένη δι' ἄλλης, τῆς ἡμέρας τῆς Τρίτης λυτρώσεως τοῦ Ἰσραὴλ.

Ἡ Ἰσραὴλ. Ἐπιθεώρησις

Ο ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΣΜΟΣ

Οὐχὶ πρώτην φορὰν ἐλάβομεν τὴν γραφίδα ἵνα πραγματοποιθῶμεν περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἐν Ἑλλάδι Ἰσραηλιτισμοῦ. Ὅτε πρὸς τριετίας ἐγένετο ἀπόπειρα συγκλήσεως ἐν Ἀθήναις συνεδρίου τῶν Ἑβραϊκῶν κοινοτήτων ὑπὸ τοῦ τότε προέδρου τῆς Κοινοτήτος Ἀθηναίων, ἀπόπειρα τὴν ὁποίαν ἐματαιώσεν ὁ Βαλκανικὸς πόλεμος, ἐπραγματοποιεῖτο οὕτως μία ἰδέα ριφθεῖσα ὑπὸ τοῦ «Ἰσραηλιτικοῦ Χρονογράφου» τῆς Κερκύρας.

Τὸ ἄρθρον ἐκείνου τοῦ Μαρτίου 1901 ἀναδημοσιεύομεν κατωτέρω, ἵνα φανῇ ὅπως ἡ ἐφημερίς ἐκείνη εἶδε καλῶς τὰ πράγματα, τὰ ὅποια ἄλλως τε οὐδόπως ἤλλαξαν ἀπὸ τότε ἐκτός τοῦ ὅτι ἠδέηθη καταπληκτικῶς, κατόπιν τῶν δύο ἐπιτυχῶν πολέμων, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι ὁμοδόξων. Καὶ βεβαίως ἡ Κοινότης Θεσσαλονίκης ἐφύσκειται εἰς ἐπιζήλον περιοπῆν, ἀλλὰ παραμένουν πάντοτε ἀληθῆ καὶ ἀπραγματοποίητα τὰ περὶ συνεδρίου, νομοσχεδίου διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῶν κοινοτήτων, ἀνωτέρων σχολῶν, κ.λ.

Ἀναδημοσιεύομεν τὸ ἄρθρον καὶ ἵνα καταστή φανερὸν πόσον χρόνον διηνύσαμεν ματαίως διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἐβραϊσμοῦ, μετὰ τὴν ἐλπίδα, ὅτι δὲν θὰ ἐπιτρέψωμεν εἰς εαυτοὺς νὰ παρέλθῃ καὶ ἄλλη ἴση περίοδος χωρὶς ἀπόπειραν νὰ βελτιώσωμεν τὴν κατάστασιν.

Ἄλλ' ἡ παρουσία ἐβραίων ἀντιπροσώπων ἐν τῇ ἑλληνικῇ Βουλῇ εἶναι εὐτυχῶς ἐχέγγυον, ὅτι πολλὰ καλὰ θὰ ἐπιτευχθῶσιν προσεχέστατα, σχετικῶς πρὸς ὅσα περὶλαμβάνει τὸ πρὸ δεκαετηστείας δημοσιευθὲν ἄρθρον τοῦ «Ἰσραηλιτικοῦ Χρονογράφου».

Ἴδου τὸ ἄρθρον:

«Αἱ ἐν Ἑλλάδι Ἰσραηλιτικαὶ κοινότητες δὲν παρουσιάζουσι πᾶσαι εὐάρεστον ὄψιν. Αἱ μὲν κατατρυχῶνται ὑπὸ ἐσωτερικῶν διχονοιῶν οὐδεμία δὲ κατέχει ἐσωτερικὴν διοργανώσιν σύμφωνον πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ Ἰσραηλιτισμοῦ καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. Αἱ κοινότητες Θεσσαλίας, αἱ ὑπαγόμεναι εἰς τὰς γενικὰς διατάξεις τοῦ νόμου τοῦ 1884 λειτουργοῦσιν ὀπωδῆποτε

κάλλιον τῶν ἄλλων. Εἰς τὴν ἔλλειψιν δὲ ταύτην καλῆς καὶ ὁμοιομόρφου ἐσωτερικῆς διοργανώσεως, ὀφείλεται καὶ ἡ ἔλλειψις παντὸς μεταξὺ τῶν Κοινοτήτων δεσμοῦ καὶ πίστεως σχέσεως πρὸς μελέτην τῶν κοινοῦ ἐνδιαφέροντος ζητημάτων. Ἐκτὸς δὲ τῆς κοινότητος Κερκύρας ἦτις, ἂν καὶ ὑπολείπεται, καθὼς πᾶσαι αἱ ἄλλαι κατὰ τὴν διοργανώσιν καὶ τὴν διαχείρισιν, ἔχῃ ὅμως Ραββῖνον ἐυρωπαϊκῆς μορφώσεως, χάρις εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ ἐκ Φραγκφούρτης πολιταλάντου ὁμοδόξου κ. Reiss, οὐδεμία ἄλλη κοινότης ἔχει ραββῖνον ἀντάξιον τῆς ἐποχῆς. Οὐδεμία Κοινότης κατέχει σχολεῖον οὐ μόνον ἀνωτέρων θεολογικῶν μαθημάτων, ἀλλὰ τοὐλάχιστον πρὸς μόρφωσιν κοινῶν λειτουργῶν καὶ διδασκάλων τῶν στοιχειωδῶν μαθημάτων. Καὶ ὅμως ἐπεὶ τὸ ζήτημα τῶν ραββίνων ἢ τοὐλάχιστον ἐνὸς ἀρχιραββίνου ἀπάντων τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἰσραηλιτῶν. Ἐπεὶ προέβη — τοῦ ἀρχιραββίνου ἀπαξ διορισθέντος — ἡ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τούτου σύστασις ἀνωτέρων τινῶν τάξεων θεολογίας καὶ ἐβραϊκῆς φιλολογίας πρὸς μόρφωσιν οὐ μόνον κοινῶν διδασκάλων καὶ λειτουργῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπαξίων τοῦ ὀνόματος ραββίνων δι' ὅλας τὰς ἑλληνικὰς κοινότητας. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλα ζητήματα ἀφορῶντα εἰς τὴν λειτουργίαν τὴν ἀγαθοεργίαν, τὴν κοινωνικὴν ἀγωγὴν τῶν ἐν Ἑλλάδι ὁμοδόξων. Πάντα ταῦτα δεόν ἀπὸ κοινοῦ νὰ μελετηθῶσιν ὑφ' ὅλων τῶν κοινοτήτων. Πρόχειρα δὲ μέσα πρὸς συζήτησιν καὶ μελέτην πρόκεινται ὅτε τύπος καὶ τὰ Συνέδρια. Ἡ συγκρότησις συνεδρίου τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἰσραηλιτικῶν κοινοτήτων ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, δὲν εἶναι τί πολυδάπανον καὶ δυσκατόρθωτον· θέλουσι δὲ ἐν αὐτῷ στεῖλῃ ἀντιπροσώπους οὐ μόνον αἱ κοινότητες ἀλλὰ καὶ τὰ διάφορα Ἰσραηλιτικὰ σωματεῖα. Αἱ ἀπόρροιαί τῶν συζητήσεων τοιοῦτου Συνεδρίου θὰ ἠδύνατο, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν διοργανώσιν καὶ τὴν λειτουργίαν τοῦ ἐν Ἑλλάδι Ἰσραηλιτισμοῦ, νὰ διατυπωθῶσιν ἐν νομοσχεδίῳ. οὕτινος ἠθέλει ζητηθῆ ἔπειτα ἡ ἐπιψηφίσις ὑπὸ τῆς Βουλῆς. Διότι τοιοῦτοι νόμοι περὶ τῶν Ἰσραηλιτικῶν κοινοτήτων ἰδίᾳ, λειτουργοῦσιν εἰς ὅλα τὰ Κράτη· τὸ τελειώτερον δὲ σύστημα ἐπὶ τοῦ προκειμένου κατέχει ἡ γαλλικὴ νομοθεσία, ἣν ἀντέγραψεν ἡ Βουλγερία πρὸ τῶν μόλις ἐτῶν.

«Ἡ εὐημερία ἐνὸς Κράτους ἐξήρηται ἐκ τῆς ἐναρμονίου ἀναπτύξεως καὶ εὐδοξείας πάντων τῶν καθιερυμάτων καὶ πασῶν τῶν τάξεων. Εἶναι σύμφωνον λοιπὸν ἵνα καὶ αἱ ἐβραϊκὴ κοινότητες, τὰ ἱστορικὰ καὶ πνευματικὰ ταῦτα καθιδρυμένα, ἐξ ὧν εἰσέτι ὁ Ἰσραηλιτικὸς ἠθικὸν ἰσχύον καὶ πολιτικὸν ὁδηγίας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τὴν κοινωνίαν καὶ τὸ ἔθνος καθηκόντων, λειτουργῶσι κανονικῶς καὶ τελειοφῶς».

ΣΗΜ. Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι κατὰ τὸ διά-

στημα τὸ διερχεῖσθαι ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω ὄρθρον δὲν ἔγινε τίποτε. Ἐννοοῦμεν ἀπὸ διοργανωτικὴν καὶ γενικὴν ἔποψιν. Ἀληθῶς εἰπεῖν διάφορα προοδευτικὰ σημεῖα ἐσημειώθησαν ἔκτοτε εἰς τὰς Κοινοτήτας· π.χ. Ἐν τῇ Κοινοτήτι Κερκύρας ἰδρύθη Ραββινικὸν Ταμεῖον προμηθεύον ἐκ τῶν πόρων τῆς Κοινοτήτος περὶ τὰς 6000 δραχμὰς διὰ τὸν Ἀρχιερατὴν καὶ ταμεῖον Κασέρ· συνεστήθη Σχολικὸν Συστήσιον καὶ Νηπιαγωγεῖον. Ἡ Κοινότης Χαλκίδος ἔχει ἔκτοτε μονιμωτέραν θέσιν Ραββίνου καὶ ἐσημείωσε πρόοδον εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἑβραϊκῆς. Ἡ Κοινότης Βόλου ἔγινε τὸ κέντρον τῶν Σιωνικῶν εἰσπράξεων καὶ συνδράμει ἕνα ἢ δύο νέους σπουδάζοντας τὴν ἑβραϊκὴν ἐν Ἱερουσαλὴμ. Τὸ αὐτὸ ἔπραξε καὶ ἡ Κοινότης Λαρίσης. μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι τῇ δράσει τοῦ προϋφ. Συμβούλου καὶ νῦν Προέδρου τῆς κ. Ἀβ. α.μ. Κ. ἐν Ἱερουσαλὴμ ἰδρῦθη ἑβραϊκὸν Νηπιαγωγεῖον ἄριστα λειτουργοῦν. Ἡ Κοινότης Ἀθηνῶν ἀπέκτησεν ἔκτοτε ἰδιόκτητον Συναγωγὴν, ἐμονιμοποίησεν τὴν θέσιν τοῦ διδασκάλου, Σοχὲτ καὶ Χαζάν, προσέτι ἰδρῦθη ἐν αὐτῇ καὶ Ἀγαθοεργὸς Ἐταιρεία τελευταίως δὲ καὶ ἐπιτροπὴ δεσποινίδων διὰ τὸ Σχολεῖον. Τέλος ἡ Κοινότης Τρικάλων ἀπέκτησε ἰδιόκτητον Σχολεῖον, τῇ γενναιοδωρίᾳ δὲ τοῦ φιλανθρωποῦ μεταστάτης Σολομῶν Μείτηρ θὰ ἀποκτήσῃ καὶ Συναγωγὴν καὶ Νοσοκομεῖον. Πάντα ταῦτα δεικνύουσι καλὴν θέλησιν ἀρετὴν. Ἐὰν ἐπομένως εἰς τὰς ἀγαθοποιὰς αὐτὰς τάσεις δοθῇ ἡ δέουσα συστηματοποίησις καὶ ὁργάνωσις, εἶναι ἔλπις ὅτι ἐν Ἑλλάδι ἑβραϊσμός νὰ βαδίξῃ τὴν ὁδὸν τοῦ προοδευτικοῦ ἑβραϊσμοῦ τῆς Εὐρώπης.

ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΑΙ

Ἀναδημοσιεύομεν ἐκ τοῦ «Ἐκκλησιαστικοῦ Φάρου» τὸ πρὸ Ἑλληνιστῶν Ἑβραίων ὄρθρον τοῦ διαστήμου ἀρχμ. κ. Παπαδοπούλου μετὰ τινος ἐν ἀνάγκῃ μικρᾶς σημειώσεως διὰ τοὺς ἀναγνώστας μας. Τὸ ἑβραιοελληνιστικὸν φαινόμενον εἶναι ἐκ τῶν περιεργωτέρων τῆς ἱστορίας. Διότι οἱ ἑβραῖοι δὲν ἐδέχθησαν ἀπλῶς τὸν ἑλληνισμὸν ὑφιστάμενοι πλήρη ἀφομοίωσιν καθὼς συνέβη εἰς ἄλλους λαοὺς τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικής, ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἰδίᾳ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἐξ οὗ τὰ διάφορα ἐκεῖνα ἑλληνικὰ βασίλεια, Αἴγυπτου, Συρίας, Πόντου, Βιθυνίας, Καππαδοκίας, οὐδὲ κἀν μετὰ τὴν ἰδίαν μορφήν καθ' ἣν ἀφομοιώθησαν πρὸς αὐτὸν οἱ τε Ρωμαῖοι εἰς τὴν ἀρχαιότητα καὶ οἱ νεώτεροι λαοί, ἀλλὰ τοιούτῳ τρόπῳ, ὥστε κατ' ἀναλογίαν τοῦ «ἢ Φίλων πλατωνίζει ἢ Πλάτων φιλωνίζει», νὰ δύναται νὰ λεχθῇ ἢ ἑβραϊσμός ἑλληνίζει ἢ ἑλληνι-

σμός ἑβραίζει, διότι οἱ ἑβραῖοι ἑλληνισταί, οἱ ἀσπασθέντες τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν διέβλεπον ἐν τῷ ἑλληνισμῷ τὰς θρησκευτικὰς ἀληθείας τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν. Καὶ ὄντως, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἑλληνικοῦ ἐνδύματος, ἡ ἀντίληψις τοῦ Πλάτωνος περὶ Θεοῦ καὶ Ἀληθείας, ἀπέχει ἀρὰ γε πολὺ τῆς ἀντιλήψεως τῶν προφητῶν μας καὶ ὁ Αἰσχύλος δὲν φθάνει ἐνίοτε τὸ ὕψος τοῦ Ἡσαίου; Ὡστε οἱ ἑβραῖοι τῆς Ἀλεξανδρείας, δεχθέντες τὸν ἑλληνισμὸν ἐφρόνουν ὅτι δὲν εὐρίσκοντο εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὴν θρησκείαν του κατὰ τὸ φιλοσοφικὸν πνεῦμα μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ θεία ἀλήθεια ἦτο κτήμα κοινὸν ὅλων πρὸς κοινὴν σωματικὴν καὶ ἠθικὴν ἀφείλιαν ἐν τῷ ἑβραϊσμῷ, ἐνῶ ἡ λατρείαν τῶν Ἐθνῶν, ἐκράτει τὸν λαὸν εἰς ἠθικὴν μείωσιν. Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ἀποφανθῶμεν, ποῖος ἐκ τῶν δύο, ὁ ἑλληνισμὸς ἢ ὁ ἑβραϊσμός, κατέκτησε τὸν ἄλλον, θὰ ἐλέγομεν ὅτι ὁ κατακτητὴς ὑπῆρξεν ὁ ἑβραϊσμός, διότι ὁ ἑλληνισμὸς ὑπὸ τὴν ἀρχαίαν θρησκευτικὴν ἀντίληψιν ἔπαυσε ὑπάρχειν, ἐν ᾧ ὁ ἑβραϊσμός ἰσχυρῶς εἰσέτι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μορφῇ αὐτοῦ τῆς πρὸ Χριστοῦ. Ἄλλ' ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτοῦ, ἐν τῇ βαθείᾳ αὐτοῦ ἐννοίᾳ, τὴν ὁποῖαν διέγνωσαν οἱ μεγάλοι Ἕλληνες φιλόσοφοι, τὴν βαθείαν ἐκείνην ἔννοιαν τὴν ὁποῖαν διέγνωσαν καὶ οἱ νεοπλατωνισταὶ ἑβραῖοι, μετὰ τὴν εὐρύτεραν ἴσως καὶ τοῦ ἑβραϊσμοῦ πνευματικὴν ἀντίληψιν, μετὰ τὴν περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς θεωρίαν, ἡ ἑλληνικὴ φιλοσοφία ἐξηκολούθησε νὰ γοιτεύῃ τὰ μεγάλα τῆς ἀνθρωπύτητος πνεύματα—ἰδίᾳ δὲ τὰ τῶν ἑβραίων—εἰς τοὺς αἰῶνας.

Διότι μετὰ τὸν Φίωνα καὶ ἡ Σχολὴ τῆς Βαγδάτης μετὰ τὸν Σααδία, καὶ ἡ τῆς Ἰσπανίας μετὰ τὸν Μαιμονίδην καὶ εἰς τὸν προτελευταῖον αἰῶνα μετὰ τὸν Μενδελών, καὶ σήμερον ἀκόμη μετὰ τοὺς δύο μεγαλειτέτους συγχρόνους φιλοσόφους τὸν Κῶεν καὶ τὸν Μπέργκσον οἱ ἑβραῖοι ὑπῆρξαν οἱ μεγαλειτέροι στοχασταί, οἱ σπουδαιότεροι συνεχισταὶ τῆς ἑλληνικῆς σκέψεως, ἐπὶ δισχίλια χρόνια.

Τί δὲ ἀκριβῶς ἦσαν οἱ ἑβραῖοι ἑλληνισταί; εἰς ποῖαν ἔβρυν θὰ κατατάσωμεν αὐτοὺς κατὰ τὴν ταξινομίαν τῶν συγχρόνων ἑβραίων; Ὅχι μετὰ τῶν Σιωνιστῶν ἀν καὶ ἔξω εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ὑπῆρχεν ἀκόμη ἑβραϊκὸν κράτος. Οἱ ἴδιοι μετὰ τὴν προσωπομίαν, τὴν ὁποῖαν ἔδωσαν εἰς ἑαυτοὺς, μᾶς ὀδηγοῦν ἵνα προσηκόντως τοὺς κατατάξωμεν. Ἐλέγοντο «Ἑλληνες παλαιστίνου θρησκείας». ὀνομαζόμενοι ἑβραῖοις τοὺς ἐν τῷ Ἰουδαϊκῷ κράτει. Ἀκριβῶς καθὼς μερὶς τῶν ἑβραίων τῆς Γερμανίας δίδει εἰς τοὺς ὁπαδοὺς τῆς τὸ ὄνομα «γερμανοὶ τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας» ἀντικαθιστῶντες τὴν λέξιν παλαιστίνου διὰ τῆς Ἰουδαϊκῆς. Κάτι πλεῖστον ἢ ὀλιγότερον ἀπὸ τὸν χαρακτηρισμὸν ποῦ ἔδωκεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του ὁ κ. Κλότς βουλευτῆς γάλλος

πρόην ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν καὶ τῶν ἐσωτερικῶν τῆς Γαλλίας, ὁ ὁποῖος εἶπεν ὅτι «εἶναι γάλλος σημιτικῆς φυλῆς» κατὰ πλεῖστον διότι ἀναγνωρίζει τὴν ἐθνικὴν ἢ φυλετικὴν καταγωγὴν, καὶ τὸ ὀλιγότερον διότι περὶ δόγματος δὲν κάμνει λόγον, ἐκτὸς ἐὰν ἐπειδὴ τὸ δόγμα, ζήτημα ἐσωτερικῆς συνειδήσεως, δὲν εἶναι ἀντικείμενον διακρίσεως ἐν Γαλλίᾳ. Τί ἔγειναν ἔκτοτε οἱ ἑλληνισταί; ἡ καταστροφὴ τῆς ἐθνικῆς αὐτονομίας τῶν ἑβραίων δὲν θὰ ἦτο λόγος νὰ ἐξαλειφθῶν ἐκ προσώπου γῆς, ἀφοῦ ἡ ὑπόστασις τῶν δὲν ἐξητάτο ἀπὸ τὸν ἐθνισμὸν. Πιθανὸν μερὶς αὐτῶν, κατόπιν τοῦ παραδείγματος τοῦ ἑλληνιστοῦ Παύλου προσήλθεν εἰς τὸ νέον δόγμα, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον εἰς τοὺς πρώτους αἰῶνας, δὲν ἀπηρτεῖτο ἀπὸ τοὺς ὁπαδοὺς του πλήρη ἀπομάκρυνσιν τῶν παλαιστίνων ἐθνικῶν. Ἀλλὰ βεβαίως οἱ πλεῖστοι θὰ ἐξηκολούθησαν ὑφιστάμενοι ἐν ἀδιαπτῶ μεταμορφῶσαι κατὰ τὰ διάφορα γλωσσικὰ καὶ ἐθνικὰ περιβάλλοντα. Οὕτω ἀφοῦ οἱ πρῶτοι ἐξ αὐτῶν μεταφέροντες ἀργότερα εἰς Βαγδάτιον τὴν ἑλληνικὴν σοφίαν τὴν μετέδωκαν εἰς τοὺς Ἀραβίους, ἐξηκολούθησαν κατὰ τὴν γλῶσσαν, ἕως οὗτοι οἱ Ἰσπανοὶ ἑβραῖοι ἀραβίζοντες κατ' ἀρχὰς ἀλλὰ καὶ κάτοχοι πλέον καὶ τῆς λατινικῆς διέδωκαν τὰς ἑλληνικὰς γνώσεις εἰς εὐρύτερον κύκλον ἐξελισόμενοι πάντοτε πνευματικῶς μέχρι σημείου νὰ ἀναδείξουν ἐκ τῶν κόλπων τῶν ἑνα Σπινόζα καὶ τοὺς νεωτέρους στοχαστὰς τῆς φυλῆς τῶν. Ὡστε οἱ μεγάλοι φιλόσοφοι ἑβραῖοι οἱ λαμπρότεροι τὰς ἔδρας τῆς Σοφίας ἢ τῆς Μαγδεβούργης δὲν εἶναι δισηγήματα φαινόμενα ἀλλὰ προῖον ἐξελίξεως δισηλίων χρόνων. Περὶ τοῦ ῥόλου δὲ τῶν ἑβραίων εἰς τὸν Μεσαιῶνα, τὴν ἐποχὴν διηλαθῆ ἐξ ἧς ἐμμεσώτερον προέρχονται ἄς ἀναφέρωμεν ὡς ἐν ἐπιλόγῳ τοὺς ἐξῆς λόγους τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ τῆς Γαλλίας Michelet :

«Ὅτι ἀπὸ τῆς καὶ ἂν εἶναι ἡ ἐκ τῆς ἡμετέρας τῆς νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὰ ἑβραϊκὰ βιβλία καὶ εἰς τὴν φιλοσοφίαν τῶν ἑβραίων, δὲν πρέπει νὰ λησμονῆ τὸς μεγίστους τίτλους οὓς ἀπέκτησαν διαρκεῶν τοῦ Μεσαιῶνος εἰς τὴν παγκόσμιον εὐγνωμοσύνην. Ὑπῆρξαν ἐπὶ πολὺν χρόνον ὁ μόνος κρῖκος ὅστις συνέδεσε τὴν Ἀνατολὴν πρὸς τὸν Δύσειν. Αὐτοὶ μόνον ἐν τῷ ἀσβεστῷ ἐκείνῳ διαζυγίῳ τῆς ἀνθρωπότητος, ἐξαπατῶντες τοὺς δύο φανατισμούς, τὸν τε χριστιανικὸν καὶ τὸν μουσουλμανικὸν, διετήρησαν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς κόσμου εἰς τὸν ἕτερον διαρκῆ συγκοινωνίαν ἐμπερικύβητον καὶ πνευματικὴν.

Αἱ πολυπληθεῖς αὐτῶν συναγωγαί, αἱ σχολαί, αἱ ἀκαδημίαι αἱ πανταχοῦ διεσπαρμέναι, ὑπῆρξαν ὡσεὶ ἄλλοσσοι ἐν τῇ ὁποῖᾳ τὸ ἀνθρώπινον γένος, διηρημένον τότε κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του, ἐπαλλεν εἰσέτι ἐκ τῆς αὐτῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι τὸ πᾶν· ὑπῆρξεν ἐποχὴ καθ' ἣν πᾶς ὁ βάρβαρος κόσμος, καθ' ἣν καὶ οἱ

Φράγχοι καὶ οἱ εἰκονοκλάσται Ἕλληνες καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀραβες τῆς Ἰσπανίας εὐρέθησαν ὡσπερ σύμφωνοι ἵνα κηρύξωσι τὸν πόλεμον εἰς τὴν σκέψιν. Τότε δέ, ποῦ ἐκρύβη αὐτῆ; Ἐν τῷ ταπεινῷ ἀσέλῳ ὑπερ τῆ παρέσχον οἱ ἑβραῖοι. Μόνον, ἐπέμειναν οὗτοι νὰ σκέπτονται καὶ παρέμειναν ἐν τῇ κατηραμένῃ ἐκείνῃ ὥρᾳ, ἡ μυστηριώδης συνειδήσις τῆς σκοτινιασμένης Γῆς».

ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΑΙ ΙΟΥΔΑΙΟΙ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ *

Υ Π Ο

Ἀρχμ. Χρισστ. Α. Παπαδοπούλου

Οἱ Ἑλληνισταὶ Ἰουδαῖοι τῆς Ἀλεξανδρείας κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Πτολεμαίων καὶ τῆς ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας ἐν Αἰγύπτῳ μεγάλως ἀμαίωσαντες, παρήγαγον σπουδαιότατην πνευματικὴν κίνησιν, ἀποτελοῦσαν μέρος τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ πολιτισμοῦ, ἔχουσαν μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν διάδοσιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν καθόλου τοῦ Χριστιανισμοῦ. Προτιθέμενοι νὰ ἐξετάσωμεν ἐν ταῦθα τὴν πνευματικὴν ταύτην κίνησιν καθ' ἑαυτὴν θὰ παρασχωμεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἀκριβῆ εἰκόνα αὐτῆς μόνον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἱστορίας τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ δὴ τῆς πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τῆς πόλεως Ἀλεξανδρείας ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων καὶ τῶν Ρωμαίων.

* *

Μετὰ τὴν μεγάλην ἐκείνην καὶ πολυθρύλλητον ἔξοδον τῶν Ἰουδαίων ἐκ γῆς Αἰγύπτου διὰ τοῦ Μωϋσέως, ἧτις ἀπετέλεσε τὴν θαυμασιωτέραν καὶ ἐνδοξοτέραν ἐποποιίαν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, ἀνεφάνησαν πάλιν σποραδικοὶ τινες συνορισμοὶ τῶν Ἰουδαίων ἐν Αἰγύπτῳ διότι ἐκ τῶν πατέρων μαθητῶν ὅτι κατὰ τὸν 7' αἰῶνα π. Χ., ἦτοι τρεῖς αἰῶνας πρὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ὑπῆρχον Ἰουδαῖοι ἐν Αἰγύπτῳ. Ἀναμφιβόλως δὲ πολυπληθέστατος ἀποικισμὸς τῶν Ἰουδαίων ἐγένετο εἰς Αἴγυπτον ἐκ Παλαιστίνης, εὐθὺς μετὰ τὴν ἰδρύσιν τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ πιθανῶς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Ἰουδαῖοι καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς διέσωσαν εἰδήσεις κατὰ τὰς ὁποίας φέρεται ὁ Ἀλέξανδρος μεταβαίνων εἰς Ἱερουσαλὴμ, κατὰ τὴν διὰ τῆς Συρίας καὶ Παλαιστίνης διέλευσιν, ἐπιδαμνέων εἰς τοὺς Ἰουδαίους θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν καὶ ἄλλας προνομίας, συναποκομιζῶν μετ' ἑαυ-

(*) Διᾶλεξις ἀπαγγελθεῖσα ἐν τῷ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Συλλόγῳ τῶν Ἑλλήνων ἐπιστημόνων «Πτολεμαῖος Α'» τῇ 17 Μαρτίου 1911.

του εἰς Αἴγυπτον χιλιάδας Σαμαρειτῶν καὶ Ἰουδαίων, συνοικίζων τοὺς μὲν ἐν Θηβαΐδι, τοὺς δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, μετὰ τῶν αὐτῶν πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ Αἰγυπτίους κατοίκους ἀστικῶν δικαιωμάτων. Αἱ εἰδήσεις αὗται, μὴ δυνάμεναι νὰ διαπιστωθῶσιν ἱστορικῶς, διότι ἀνεφάνησαν εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν οἱ Ἰουδαῖοι εἶχον ἀνάγκη νὰ ὑποστηρίξωσι τὰ διαμφισβητούμενα προνόμια τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, συμβιβάζονται οὖν ἦττον πρὸς τὸ σύστημα τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ τὴν καθωρισμένην πολιτικὴν του ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ὑποτασσομένους λαοὺς. Ἐκ τῆς ἀφομοιωτικῆς δ' ἐνεργείας του δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξαρθῶσιν οἱ Ἰουδαῖοι, καίτοι οὗτοι, ἕνεκα τοῦ μονοθεϊστικοῦ τῶν θρησκευμάτων, διετέλουν ἀπεξωμένοι ἀπὸ τῶν λοιπῶν λαῶν καὶ δὲν ἐφαίνοντο ἐπιδεικτικοὶ ἀφομοιώσεως. Θάπτον ἢ βράδιον ἢ ἐξελλήνισις τοῦ ἀνατολικοῦ κόσμου ἐμελλε νὰ ἐνεκταθῆ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ καὶ ἐπεξετάθη τῷ ὄντι εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε νὰ καταστήσῃ αὐτὸν σπουδαιότατον παράγοντα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Ἑλληνισμοῦ. Διότι οἱ Ἰουδαῖοι δὲν ἐξελληνίσθησαν ἀπλῶς, ἀλλὰ προσέθησαν καὶ ἰδιαίτερα στοιχεῖα εἰς τὴν ἑλληνιστικὴν κίνησιν, ὑπῆρξαν φορεῖς νέων ἰδεῶν εἰς τὸν ἑλληνικὸν καὶ εἰς τὸν ἐξελληνισθέντα κόσμον, προὐκάλεσαν τὸ ἐνδιάφερρον αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐλπίδας καὶ τὰ ὄνειρά των, πρὸς τοὺς ἀποκρύφους θησαυροὺς τῆς θρησκείας των.

Παρουσιάσθησαν δὲ λόγοι ἱστορικοί, μεγάλῃ σπουδαιότητος, οἱ ὅποιοι ἐξησφάλισαν τὴν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἀνεπιφύλακτον εὐνοίαν καὶ προστασίαν τῶν Πτολεμαίων. Ἡ Παλαιστίνη, χώρα περιμάχητος διὰ τοὺς Πτολεμαίους καὶ τοὺς Σελευκίδας τῆς Συρίας, ὡς κοιτίς τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ἵνα συγκαταθῆ προσηρητιμὴν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔπρεπε νὰ ἔχη μετ' αὐτῆς στενοῦς καὶ ἀδιαρρήκτους δεσμούς. Καὶ οἱ μὲν Σελευκίδαι ἐνόμισαν ὅτι ἔπρεπε διὰ σιδηρᾶς πυγμῆς νὰ συντρίψωσι τὸν Ἰουδαϊσμόν, νὰ ἐπιβάλωσιν ἐπ' αὐτοῦ, διὰ τῆς ἀνυποχώρητου βίας, τὴν ἀφομοίωσιν πρὸς τὰς λοιπὰς ἑλληνικὰς χώρας, καταργοῦντες τὴν Ἰουδαϊκὴν θρησκείαν καὶ ἀντικαθιστῶντες τὸν **Ἰεχωβά** διὰ τοῦ **Διός**, στρατοκρατοῦντες ταυτοχρόνως τὴν Παλαιστίνην, πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν ἀδιαλείπτων ἐπελάσεων τῶν Πτολεμαίων. Οὗτοι δὲ ἀπεναντίας σκορπίζοντες μυριάδας Ἰουδαίων εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Κυρηναϊκὴν, ἀσφαλεστέραν πάντοτε εἶχον τὴν Παλαιστίνην, μετερχόμενοι τὴν πολιτικὴν τῆς ἡρέμου καὶ λανθανούσης ἀφομοιώσεως.

Τὸ παράδειγμα τοιαύτης πολιτικῆς ἔδωκεν ὁ ἰδρυτὴς τῆς δυναστείας τῶν Λαγιδῶν ὁ **Πτολεμαῖος α΄ Σωτήρ** (305—283), ὅστις κατὰ τὴν μεγάλην του ἐκστρατείαν εἰς Συρίαν τῷ 320—319 π. Χ. φαίνεται ὅτι ἐπολιόρησε τὴν **Ἰερουσαλήμ**. Λέγομεν φαίνεται, διότι τὰ κατὰ

τὴν πολιορκίαν ταύτην μένουσιν ἀβέβαια ἐκ τῶν πενιχρῶν καὶ ἀνακριβῶν εἰδήσεων. Εἶναι δὲ μόνον βέβαιον καὶ ἀναντίρρητον τὸ γεγονός ὅτι ὁ Πτολεμαῖος συναπεκόμισεν ἕξ Ἰερουσαλήμ χιλιάδας Ἰουδαίων καὶ κατόκησεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Μετὰ μικρὸν ἠϋξήθη τεραστίως ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκουσίως εἰς Αἴγυπτον ἐκ Παλαιστίνης μεταναστευόντων Ἰουδαίων, ἕνεκα τῆς πολιτικῆς ἐνώσεως τῶν δύο χωρῶν, οὕτως ὥστε ἡ Αἴγυπτος ἀπέβη δευτέρα Ἰουδαϊκὴ χώρα. Ταυτοχρόνως δ' ἐπετυγχάνετο καὶ ὁ ἐκπολιτιστικὸς σκοπὸς τοῦ Πτολεμαίου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, διότι ἡ ἑλληνικὴ ἀφομοίωσις ἐξηπλοῦτο ἐκ τῆς Αἰγύπτου εἰς τὴν Παλαιστίνην. Ἡ μεγάλη εὐνοία τῶν Πτολεμαίων πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καί, πρὸ πάντων, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Σελευκίδας, ἡ ἀνοχὴ καὶ ὁ σεβασμὸς τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας ἐδημιούργησε στενὰς σχέσεις τῶν Ἀρχιερέων καὶ Ἐθναρχῶν τῶν Ἰουδαίων τῆς Παλαιστίνης πρὸς τὴν Αἴγυπτον τῶν Πτολεμαίων. Ἐδημιουργοῦντο δὲ καὶ ἰδιαίτερα τινὰ συμφέροντα, συντείνοντα εἰς τοὺς σκοποὺς τῶν Πτολεμαίων. Οὕτω λ.χ. ὁ Ἀρχιερεὺς **Ἰωσήφ**, ὁ διαδεχθεὶς τὸν θεῖόν του **Ὀνίαν β΄**, ἠγόρασε παρὰ τῶν Πτολεμαίων τὴν εἰσπραξίν τῶν φόρων τῆς Παλαιστίνης. Ὁ διάδοχος τοῦ Ἰωσήφ Ὑρκανός, καὶ μάλιστα ὁ μετ' αὐτοῦ ἀρχιερατεύσας **Ὀνίας γ΄**, ἐφάνησαν ἀνεπισχέτως ὑπενδίδοντες εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἐπιδράσεις, οὕτως ὥστε παρουσιάσθη ἡ σκανδαλώδης ἰδέα τῆς καταργήσεως τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. Μετὰ τὸν Ὀνίαν γ΄ τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀρχιερέως διὰ χρημάτων κατέλαβεν ὁ **Ἰάσων**, καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ Παλαιστίνη περιήλθεν εἰς τοὺς Σελευκίδας. Ὁ Ἰάσων ἵδρυσε Γυμνάσιον ἐν Ἰερουσαλήμ καὶ συμμετέχε θυσιῶν εἰς τὸν Ἡρακλεῖα ἐν Τύρῳ. Ταχέως διεδέχθη αὐτὸν ὁ **Μενέλαος**, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ὁ Σελευκίδης Βασιλεὺς τῆς Συρίας **Ἀντίοχος δ' Ἐπιφανὴς** ἀκαίρως ἐξηρέθισε τὸν θρησκευτικὸν φανατισμὸν τῶν Ἰουδαίων καὶ προὐκάλεσε τὴν μεγάλην καὶ ἡρωϊκὴν ἐπανάστασιν τῶν **Μακκαβαίων**.

Κατὰ τοῦ Ἀντιόχου Ἐπιφανοῦς εἶχεν ἐκστρατεύσει τῷ 217 εἰς Συρίαν ὁ **Πτολεμαῖος δ' Φιλοπάτωρ** (221—204) νικήσας αὐτόν. Τῇ προσκλήσει τῶν Ἰουδαίων ἀνήλθεν εἰς Ἰερουσαλήμ, δὲν ἠρέσθη δὲ μόνον νὰ προσφέρῃ θυσιάς εἰς τὸν Θεόν, ἀλλ' ἠθέλησε νὰ εἰσέλθῃ ἀλλόφυλος ὢν, εἰς τὸ Ἱερόν τοῦ ἐν Ἰερουσαλήμ ναοῦ. Παρακωλυθεὶς καὶ ἐπανελθὼν εἰς Αἴγυπτον ἐξέδωκε πρὸς ἐκδίκησιν διάταγμα ἐξοντώσεως τῶν ἐν αὐτῇ Ἰουδαίων. Ἀλλὰ τὸ διάταγμα τοῦτο δὲν ἐφηρμόσθη, ἀνακληθέν. Ἐπὶ δὲ τῷ **Πτολεμαίῳ στ΄ Φιλομήτορος** (181—146) περὶ τὸ 160 π. Χ. ὁ ὁμόνυμος υἱὸς τοῦ Ἀρχιερέως Ὀνίου γ΄ ἐκδιωχθεὶς ὑπὸ τῆς οἰκογενείας τῶν Μακκαβαίων κατέφυγεν εἰς Αἴγυπτον καὶ διενόηθη νὰ ἰδρύσῃ Ἰουδαϊκὸν ναὸν ἀνεξάρ-

τητον τοῦ ἐν Ἰερουσαλήμ ἐνὸς καὶ μόνου ὑπάρχοντος ναοῦ. Ὁ Πτολεμαῖος στ΄ ὑπεβοήθησε τὸ σχέδιον τοῦτο καὶ παρεχώρησε τὴν **ἀρχαίαν Βούβαστιν** τῆς **Λεοντοπόλεως**, ἐν τῷ νομῷ τῆς **Ἠλιουπόλεως**, οὐ μακρὰν τῆς **Μέμφιδος**, πρὸς ἴδρυσιν τοῦ ναοῦ. Ὅντως δ' ἐπὶ τῆς Βουβάστεως ἰδρύθη ὁ ναός. κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ ἐν Ἰερουσαλήμ ναοῦ, παρουσιάσθη δὲ κίνδυνος ἀνεπανορθώτου σχίσματος ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ. Διότι μόνος ναὸς διὰ τὴν Ἰουδαϊκὴν θρησκείαν ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ ὁ ἐν Ἰερουσαλήμ. Οἱ πανταχοῦ ἐγκαθιδρυμένοι Ἰουδαῖοι εἶχον μὲν ὡς θρησκευτικὰ καὶ ἐθνικὰ κέντρα τὰς **Συναγωγὰς**, συνεδέοντο δὲ ἀναποσπάστως μετὰ τοῦ ἐν Ἰερουσαλήμ ναοῦ. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ἡ ὄλιως ἐκτακτος σημασία τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἐν Λεοντοπόλει τῆς Αἰγύπτου ναοῦ. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι τῆς Ἀλεξανδρείας, πρὸς ἀποφυγὴν σχίσματος, ἠξίωσαν νὰ θεωρεῖται καὶ ὑπὸ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Ἰουδαίων ὡς κεντρικὸς ναὸς ὁ ἐν Ἰερουσαλήμ. Παρὰ τὴν ἐπιφύλαξιν ταύτην ὁ ἐν Λεοντοπόλει ναὸς ἤσκησε μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Ἰουδαϊσμοῦ ἐπὶ μακρὰ ἔτη, ὑπῆρξε δὲ τὸ πραγματικὸν αὐτοῦ καὶ θρησκευτικὸν κέντρον. Ἄλλως τε καὶ ἄκοντες οἱ ἐν τῇ διασπορᾷ Ἰουδαῖοι ἀπεμακρύνοντο τῶν αὐστηρῶν τύπων τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας, ὅθεν ἐμορφώθη ἀντίθεσις μεταξὺ τῶν Ἑβραίων τῆς Παλαιστίνης καὶ τῶν ἐν τῇ διασπορᾷ, μάλιστα δὲ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

* *

Ἐνταῦθα ἡ θέσις αὐτῶν ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων ὑπῆρξεν εὐνοϊκωτάτη. Εἰς 100,000 περίπου ἀριθμούμενοι καὶ τὸ $\frac{1}{3}$ τοῦ ἐλευθέρου πληθυσμοῦ τῆς πόλεως ἀποτελοῦντες, διότι ἐκ τῶν 600,000 κατοίκων αὐτῆς τὸ ἥμισυ ἦσαν δούλοι, οἱ Ἰουδαῖοι κατεῖχον δύο ἐκ τῶν πέντε μεγάλων τμημάτων τῆς πόλεως. Μετὰ βεβαιότητος εἶναι γνωστὸν ὅτι κατόκουν ἐν τῷ τετάρτῳ τμήματι, τὸ ὁποῖον κατ' ἐξοχὴν ἐθεωρεῖτο **Ἰουδαϊκὴ συνοικία**, τὸ δ' ἕτερον τμήμα ἦτο γειτονικὸν πρὸς τὸ τέταρτον, καὶ ἐπειδὴ τοῦτο δὲν ἠδύνατο νὰ εἶναι τὸ πέμπτον, ἦτοι τὸ **Βρούγειον**, τὸ λαμπρότατον καὶ εὐρύτατον μέρος τῆς πόλεως, ἐν ᾧ εὐρίσκοντο τ' Ἀνάκτορα τῶν Πτολεμαίων, διὰ τοῦτο τὸ ἕτερον Ἰουδαϊκὸν τμήμα, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἦτο τὸ τρίτον. Ὡς γνωστὸν δὲ τὴν ἀρχαίαν Ἀλεξανδρείαν ἔεμενε κατὰ μῆκος ἡ **Κανωβικὴ** ὁδός, ἀπὸ τοῦ λιμένος **Ἐνύοστου**, ὅπου σήμερον τὰ τελωνεῖα μέχρι τῆς πύλης **Ροσέτης** (Ραχητίου). Τὸ περὶ τὴν πύλην ταύτην βόρειον καὶ νότιον μέρος τῆς πόλεως, ἐκατέρωθεν τῆς Κανωβικῆς ὁδοῦ, ἦτοι τὸ τρίτον καὶ τέταρτον ἐκ τῶν πέντε τμημάτων τῆς Ἀλεξανδρείας, κατεῖχον οἱ Ἰουδαῖοι. Τὸ τέταρτον τμήμα, κατὰ τὸν **Φίλωνα** Ἰουδαῖον, ἦτο **ἐλαχίστη** καὶ

βραχυτάτη μοῖρα, εἰς αὐτὸ δὲ βραδύτερον περιορίσθησαν οἱ Ἰουδαῖοι, ὁ δὲ **Στράβων** ἐσημείωσεν ὅτι **ἐν Αἰγύπτῳ κατοικία τῶν Ἰουδαίων ἐστὶν ἀποδεδειγμένη χωρὶς καὶ τῆς τῶν Ἀλεξανδρείων πόλεως ἀφόριστο μέγα μέρος τῷ ἔθνει τούτῳ. Καθίσταται δὲ καὶ ἐθνάρχης αὐτῶν, ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ διατετᾶ κρίσεις καὶ συμβολαίων ἐπιμελεῖται καὶ προσταγμάτων, ὡς ὢν πολιτείας ἀρχὸν αὐτοτελοῦς**. Καίτοι πολυπληθεῖς ἦσαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς σχεδὸν τῆς Ἀλεξανδρείας συνακρίσθησαν ἐν αὐτῇ, ὅμως ἐξωκοῦντο ὡς πάροικοι καὶ ἐπιήλυδες. Ὅθεν ὁ **Πολύβιος** διακρίνει τοὺς κατοίκους τῆς Ἀλεξανδρείας, μὴ θεωρῶν ὡς τοιοῦτους τοὺς Ἰουδαίους, εἰς Αἰγυπτίους, εἰς μισθοφόρους στρατιώτας καὶ εἰς τοὺς κυρίους Ἀλεξανδρεῖς, περὶ ὧν λέγει **καὶ γὰρ εἰ μυγάδες, ὁμῶς Ἕλληνες ἀνέκαθεν ἦσαν καὶ ἐμέμνηντο τοῦ τῶν Ἑλλήνων ἔθνους**. Οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Αἰγύπτιοι ἦσαν ὀλίγοι, κατοικοῦντες τὸ τμήμα τῆς Ρακώτιδος, σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἀφομοιώθησαν οὗτοι πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἐγένοντο δ' ἐκ παπύρων γνωστὰ ὀνόματα Ἀλεξανδρέων ἕξ Ἕλληνας πατρὸς καὶ Αἰγυπτίας μητρὸς ἢ τανάταλιν.

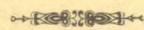
Οἱ Ἰουδαῖοι ἔχοντες τὸ προνόμιον τῆς ἐλευθέρως κοινοτικῆς αὐτοδιοικήσεως ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ὡς ἀλλόθρησκοι ἀπολαύοντες παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τῆς Αἰγύπτου θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, διωκοῦντο ὑπὸ ἰδιαίτερου Ἐθναρχοῦ ἐπισήμως ἀνεγνωρισμένου ὡς τοιοῦτου καὶ ἔχοντος περὶ ἑαυτῶν Γερουσίαν ἢ Συνέδριον ἐκ τῶν Πρεσβυτέρων τῶν Ἰουδαίων. Ὁ Ἐθναρχὴς ἦτο συγχρόνως διοικητὴς καὶ δικαστὴς τῆς Ἰουδαϊκῆς Κοινοτικῆς, ἀποτελοῦντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι, οὕτως εἰπεῖν, κράτος ἐν κράτει, διὰ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καὶ διὰ τοιαύτης κοινοτικῆς αὐτονομίας, οὐδένα ἕτερον νόμον ἀνεγνώριζον πλὴν τοῦ **Μωσαϊκοῦ** καὶ κατ' αὐτὸν ἐδικάζοντο. Κατὰ τὸ ἀνωτέρω προσαχθὲν χωρίον τοῦ Στράβωνος, ὁ Ἐθναρχὴς τῶν Ἰουδαίων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ὡς ἀρχὸν αὐτοτελοῦς πολιτείας, οὐ μόνον διηύθυνε καὶ ἐδικάζεν, ἀλλὰ καὶ συμβόλαια συνήπτε καὶ διατάγματα ἐξέδιδεν, ἀναφερόμενα πάντως εἰς τὰ κοινοτικά ζητήματα τῶν Ἰουδαίων. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις τῶν Πτολεμαίων ἀνεχθεῖσα τὴν θρησκευτικὴν αὐτῶν αὐτοτέλειαν, κατ' ἀνάγκην ἀνεγνώρισε τοιαῦτα αὐτῶν προνόμια. Ἐπιδοθέντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὰς τέχνας, εἰς αὐτὴν ἔτι τὴν γεωργίαν, διότι μικρὸν κατὰ μικρὸν, διεσπάρησαν εἰς τὴν ὑπαιθρον χώραν καὶ ἐκ τῶν 7 $\frac{1}{2}$ ἑκατομμυρίων πληθυσμοῦ τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων 1,000,000 περίπου ἀπετελεῖτο ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἠδυνήθησαν διὰ τοῦ πλοῦτου νὰ εὐημερήσωσι. Πολυάριθμοι Ἰουδαῖοι

Σχολαὶ καὶ Συναγωγαὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἦσαν τὰ συνεκτικὰ τῆς ἐθνότητος αὐτῶν κέντρα. Μία τῶν Συναγωγῶν, σχῆμα ἔχουσα Βασιλικῆς, ἠμιλλῆτο πρὸς τὰ σπουδαιότερα δημόσια καθιδρύματα τῆς Ἀλεξανδρείας, κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν. Οὐ μόνον δ' ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ τῆς Αἰγύπτου ἐν ἀνθηροτάτῃ διετέλεσαν καταστάσει αἱ Ἰουδαϊαὶ Κοινότητες καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Πτολεμαϊκῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν οἱ Ἰουδαῖοι ἐντελῶς ἐξελληνίσθησαν.

(Ἐκ τοῦ «Ἐκκλ. Φάρου» Ἀλεξανδρείας).

(Ἔπεται συνέχεια)

Σ. Ι. Ε. Σχετικῶς μὲ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Ναοῦ ἐν Λεοντοπόλει. περὶ οὗ εἰς τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον, δύναται τις νὰ ἐρωτήσῃ πῶς ἐγένετο ἡ παράβασις τῆς αὐστηρᾶς διατάξεως νὰ οἰκοδομηθῇ Ναὸς εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ πῶς ἐθεωρήθη ὁ Ναὸς οὗτος ἱερός. Ἀπλούστατα, οἱ ἰδρυταὶ αὐτοῦ, ἐστηρίχθησαν εἰς στήθον τοῦ Ἡσαίου (Κεφ. 19, ἔδαφ. 19) ὅπου λέγεται: «τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνη θὰ γίνῃ βωμὸς εἰς τὸν Κύριον ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Αἰγύπτου...» ἐφαρμόσαντες εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν καὶ δι' ἑαυτοὺς τὴν προφητείαν. Ἡ ἐρημνεία αὕτη τοῦ οἰκοδομοῦ τοῦ Ἡσαίου ὑπῆρξε βεβαίως ἡ πρώτη ἀφορμὴ ἢ ἐμποδίσασα νὰ σηματοδοτηθῇ τὸ σχῆμα.

Χ. Π. ΧΑΓΕΣ

ΕΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

(Συνέχεια ὄρα προηγούμενον φύλλον)

Κατὰ τὰς τρεῖς ἐβδομάδας ποῦ ἐμείναμεν ἐν Παλαιστίνῃ, ἐπεσκέψθημεν πλείστας ὄσας ἀποικίας ἐν Ἰουδαίᾳ καὶ τῇ Κάτω Γαλιλαίᾳ. Ἐὰν δὲ δὲν δυνάμεθα, λόγῳ χώρου, νὰ ὁμιλήσωμεν ἕκαστην ἐπίσκεψιν, θὰ εἴπωμεν ὅμως ἐν συνόλῳ καὶ ὡς συμπέρασμα παντὸς, ὅτι εἶδαμεν καὶ ἀκούσαμεν, ὅτι, μετὰ πολλὰ ἔτη ἀβεβαιότητος καὶ ἀποτυχιῶν τινῶν προσέτι εἰς ὅλα ἢ σχεδὸν ὅλα τὰ μέρη τῆς χώρας, ἐδραιώθησαν ἰσχυρῶς αἱ βάσεις τοῦ συνοικισμοῦ μας ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γῆ. Ἐκτὸς ὀλίγων ἑξαιρέσεων δι-επιστώσαμεν εἰς τὰ διάφορα μέρη τὰ ὁποῖα δι-ήλθομεν, (ἐπὶ δεκάδα ἡμερῶν ἐταξειδεύσαμεν συνεχῶς ἐφ' ἀμάξης ἀπὸ τὰς πρώτας πρωϊνὰς ὥρας μέχρι ἀργὰ τὴν νύκτα), ὅχι μόνον βαθυτάτην ἀφοσίωσιν εἰς τὴν διὰ τῆς ἐβραϊκῆς ἐργασίας ἀπολυτρουμένην γῆν, ἀλλὰ καὶ ἀδιάσειστον πίστιν διὰ τὸ μέλλον τῆς ἐργασίας ταύτης, μίαν σταθερὰν ἐλπίδα διὰ τὸν βέβαιον

θρίαμβον. Διὰ τὸν φθάνοντα ἐξ Εὐρώπης καὶ φέροντα μεθ' ἑαυτοῦ τὴν εἰκόνα ἐβραίων κατα-τροχημένων ὑπὸ χιλίων πατριωτισμῶν, ἀποτελεῖ θέαμα ἀρκούντως παρήγορον τὸ νὰ ἴδῃ νὰ ἀυξάνῃ ἐπὶ τῆς χώρας τῶν ἀρχαίων πατέρων μία νέα γενεά, ἡ ὁποία ἀναγνωρίζει ἔνα μόνον πατριωτισμὸν, τὸν ἐβραϊκόν, ἡ ὁποία νὰ ὁδηγῆται ἀπὸ ἔνα μόνον ἐνθουσιασμὸν, τὸ νὰ ἀνανεύσῃ τὴν αἴγλην τῆς χώρας ἐκείνης ἡ ὁποία ἔσταζε γάλα καὶ μέλι. Ἡ νέα μας γενεά, γεινηθεῖσα καὶ ἀνατραφεῖσα εἰς τὸν νέον παλαιστινιακὸν περιβάλλον δὲν ἔχει «δύο ψυχὰς ἐντὸς τοῦ στήθους» δὲν ὑποφέρει ἀπὸ τὸν ἐφιάλτην τῆς λυπηρᾶς δυάδος, ἡ ὁποία κατατρύχει εἰς τὰς χώρας τῆς ἐξορίας καὶ τὰ πιστώτερα τέκνα τοῦ Ἰσραήλ, ἀλλ' αἰσθάνονται ἑαυτοὺς ὡς φυσικὰ προϊόντα τῆς ἱστορικῆς Παλαιστίνης, ὡσεὶ με-ταξὺ τῆς χθὲς καὶ τῆς σήμερον δὲν ἐμεσολάβουν χιλιάδες ἐτῶν ἀπουσίας καὶ ἐγκαταλείψως. Θεωροῦν ἑαυτοὺς νομίμους κατόχους τῆς γῆς καὶ ἐὰν, ὃ μὴ γένοιτο, αὐριοὶν θὰ ἐξήτει τις νὰ τοὺς ἀποσπᾷ ἀπ' αὐτὴν τὴν γῆν ἢ νὰ ἀποσπᾷ τὴν γῆν ἀπὸ αὐτοὺς, θὰ ἐπανελάβαν ἀναμφιβόλως τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν Μακκαβαίων καὶ τῶν παλαιήρωικῶν ὑπερασπιστῶν κατὰ τοῦ ρωμαίου ἐπιδρομέως.

Σοβαρὸν πρόβλημα τὸ ὁποῖον ἔχει καὶ τὴν πολιτικὴν του ὄψιν ἐκτὸς τῆς ἰδεαλιστικῆς καὶ οικονομικῆς, εἶνε τὸ ζήτημα τῆς ἐργασίας εἰς τὰς ἐβραϊκὰς ἀποικίας. Ὁ ἐπίσημος σιωνισμὸς καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ ἐργατικὸν κόμμα τῆς Παλαιστίνης, τὸ ὁποῖον εἶνε κτλὰ διωργανομένη καὶ ἔχει καὶ δημοσιογραφικὸν ὄργανον (Ἄποελ Ἀτσαῆρ—Ὁ Μικρὸς Ἐαγάτης) ζητοῦν ἵνα εἰς τὰ ἐβραϊκὰ χωρία προσληφθοῦν μόνον ἐβραῖοι ἐργάται, ἀποκλειόμενοι τοῦ ἰθαγενοῦς στοιχείου. Εἰς τὰ κτήματα τοῦ Ἐθνικοῦ Κεφαλαίου δὲν ὑπάρχουν ὄντως εἰ μὴ ἐβραῖοι ἐργάται· ἀλλὰ οἱ συνοικισμοὶ δὲν φρονοῦν ὅτι πρέπει νὰ ἀκολουθοῦν καθ' ὅλα τὸ παράδειγμα τοῦτο καὶ τοῦτο ὄχι μόνον διὰ λόγους οικονομικούς—ἐπειδὴ φυσικὰ ὁ ἄραψ ἐργάζεται φθηνότερα, — ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλους λόγους τοὺς ὁποίους δὲν εἶνε δυνατόν νὰ μὴ λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν. Οἱ ἐβραῖοι εἶνε ἀκόμη ἐν μειοψηφίᾳ ἐν Παλαιστίνῃ, μετὰξὺ δὲ τῶν ἰθνησῶν τάξεων τῶν ἀράβων δὲν λείπει ποιά τις δυσπιστία ἐναντίον μας, τὴν ὁποίαν προκαλεῖ ἰδίᾳ ὁ ἀραβοχρυστιανικὸς ἐντόπιος· τύπος καὶ οἱ πανάραβες ἐθνικόφρονες τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Αἰγύπτου εἶνε λοιπὸν συμφέρον μας οὐχὶ ἄξιον περιφρονησεως νὰ καλλιεργῶμεν τὴν φιλίαν τοῦ αὐτόχθονος πληθυσμοῦ συνδέοντες αὐτὸν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις μας. Καὶ ὄντως, οἱ ἀραβες, οἱ ὁποῖοι πρὸ τῆς ἐλευσεως μας ἦσαν πτωχοὶ καὶ ἀνευ πόρων, σήμερον δὲ κερδίζουν καλὰ εἰς τὰ ἐβραϊκὰ χωρία, ἀρχίζουν νὰ ἀφοσιώνονται εἰς τὰς οικογενεῖας μας καὶ νὰ ἐκ-

τιμοῦν τὰ ὠφελήματα τὰ ὁποῖα προσπορίζωμεν εἰς τὸν τόπον, ἀρχίζουν δὲ ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ὑφίστανται τὴν ἐπιρροὴν τῆς παιδεύσεώς μας. Ἦδη εἰς τινὰ σχολεῖα ὑπάρχουν μαθηταὶ μουσουλμαῖοι ὁμιλοῦντες ἀπταιστως τὴν ἐβραϊκὴν· εἰς Ζιχρόν Ἰακώβ, ὁ ἄραψ θαλαμηπόλος τοῦ Ξενοδοχείου ὁμιλεῖ τὰ ἐβραϊκὰ καλλίτερα ἀπὸ τὸν προϊστάμενόν του ὁ ὁποῖος εἶναι ἐβραῖος. Ἐπειδὴ ἐν Παλαιστίνῃ λείπουν ἀνώτερα δημόσια σχολεῖα, εἶναι πολὺ πιθανὸν ὅτι μετὰ τὸν καιρὸν οἱ ἐντόπιοι προὔχοντες ἀντὶ νὰ στέλλουν τὰ παιδιά των εἰς τὰ σχολεῖα τῶν καθολικῶν μοναχῶν θὰ τὰ στείλουν μᾶλλον εὐχαρίστως εἰς τὰ σχολεῖα μας, δημιουργουμένου τοιουτοτρόπως νέου πνευματικοῦ δεσμοῦ ὁ ὁποῖος θὰ τοὺς συνδέῃ πρὸς ἡμᾶς.

Ὅπως εἰς τὰς πόλεις οὕτω καὶ εἰς τὰ χωρία αἱ ἐβραῖαι νεάνιδες ἀποτελοῦν διὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς ἐθνικῆς ζωῆς δύναμιν ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων. Ὑπάρχουν κέντρα ὅπου ὀφείλεται εἰς τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν δράσιν αὐτῶν ἐὰν ἡ ἐβραϊκὴ γλῶσσα ἠδυνήθη νὰ ἐπικρατήσῃ ἐντὸς τῶν οἰκιῶν. Οὐδὲν ἰδεαλιστικὸν κίνημα εὐρίσκει αὐτὰς ἀδρανεῖς ἢ ἀδιαφόρους. Εἰς τὸ κτήμα «Κινέρετ» τὸ ὁποῖον μεταμορφώνεται εἰς γεωργικὴν σχολὴν θηλέων, ὅπου ὅλα αἱ ἐργασίαι εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ τοὺς σταύλους ἐκτελοῦνται παραδειγματικῶς ἀπὸ εἰκοσάδα μαθητριῶν, δύναται τις νὰ λάβῃ γινῶσιν καὶ νὰ θαυμάσῃ τὸ ἐθνικὸν πνεῦμα τὸ ὁποῖον ἐμψυχώνει τὸ ἐκλεκτὸν τοῦτο μέρος τῆς νεολαίας μας. Αἱ νέαι αὗται εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον θυγατέρες καλλιεργητῶν ἀλλὰ δὲν ἐλλείπουν καὶ νέαι αἱ ὁποῖαι ἤλθον ἐπίτηδες ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἵνα ἀφιερῶνται εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς ἐβραϊκῆς Παλαιστίνης τοὺς γενναίους των κόπους. Ἰδωμεν ἐκεῖ δεσποινίδα εὐπόρου οικογενείας τῆς Βαρσοβίας, ἡ ὁποία τελειώσασα τὸ γυμνάσιον καὶ φοιτήσασα εἰς τὴν ἰατρικὴν σχολὴν τῆς Κρακοβίας, ἐγκατέλειψεν ἑλκυθεῖσα ἀπὸ τὸ σιωνικὸν ἰδανικὸν τὴν ἀειεὶν τοῦ πατρικοῦ οἴκου καὶ τὰς πλουσίας ὑποσχέσεις τοῦ ἐπιστημονικοῦ τῆς σταδίου διὰ νὰ ζῆσῃ ἐπὶ τινὰ ἔτη ὡς ἀπλὴ χωρικὴ εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Ἰσραήλ. Καὶ δὲν εἶναι τοῦτο σπάνιον φαινόμενον τῆς νέας παλαιστινιακῆς ζωῆς· τοιαῦτα μεγαλόψυχα παραδείγματα ὑψηλοῦ ἰδεαλισμοῦ μᾶς παρηγοροῦν τῶν ταπεινῶν θευμάτων προδοσιῶν καὶ χαμερπειῶν τῆς ἐβραϊκῆς ζωῆς τῆς ἐξορίας καὶ μᾶς παρέχουν τὴν ἀπόλυτον βεβαιότητα ὅτι ὁ λαὸς μας εἰς τὸ ὑγιὲς αὐτοῦ μέρος διετηρήθη ἀντάξιον τῶν ὑψηλῶν τυχῶν του.

Ὅμιλοῦντες περὶ τοῦ γεωργικοῦ μέλλοντος τῆς Παλαιστίνης δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ κάμνωμεν μνείαν τοῦ μεγάλου πειραματικοῦ σταθμοῦ τοῦ Ἀτλίτ (πλησίον τοῦ Ζιχρόν Ἰακώβ) τοῦ ἰδρυθέντος ὑπὸ τοῦ παγκοσμίου φήμης βοτανικοῦ καθηγητοῦ Ἀαρωνσον καὶ μετὰ τὴν γενναίαν

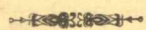
δωρίαν πέντε Ἀμερικανῶν (ὧν δύο μὴ ἐβραίων) οἱ ὁποῖοι εἰσφέρουν κατ' ἔτος πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον 100 000. Εἰς Ἀτλίτ γίνονται ἐπιστημονικὰ πειράματα μετὰ τὰ διάφορα εἶδη σιτηρῶν καὶ ὄπωρῶν ἵνα γνωσθῇ ὁποῖαν πιθανότητα δίδουν ταῦτα διὰ τὴν καλλιέργειαν αὐτῶν εἰς τὰς γαίας μας. Ἀρκεῖ νὰ σημειώσωμεν ὅτι εἰς τὰς ἐκτεταμένας ταύτας γαίας ἐφυτεύθησαν 340 εἶδη κλημάτων, πλέον τῶν 70 εἰδῶν σιτηρῶν, τὰ πικιλώτερα ὄπωροφόρα δένδρα καὶ ἐξῆς. Τὸ κτήμα ἔχει ὡς παράρτημα χημικὸν ἐργαστήριον διευθυνόμενον ὑπὸ νέου ἐβραίου ἐπιστήμονος ἐλθόντος ἐκ Γερμανίας. Ὅλα τὰ σημειώματα ἐπὶ τῶν φυτῶν εἶναι εἰς τὴν ἐβραϊκὴν, οὕτως ὥστε ἐδρύνονται ὀσημέραι πλείοτερον οἱ βοτανικοὶ ὄροι εἰς τὴν ἐβραϊκὴν. Τὸ ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον τῶν μνημονευθέντων ἀμερικανῶν Μαικηρῶν οἱ ὁποῖοι χορηγοῦσι κατ' ἔτος ποσὰ τόσον γενναῖα ἐξηγείται ἔνεκα τοῦ γεγονότος ὅτι τὸ κλίμα τῆς Καλλιφορνίας εἶναι σχεδὸν τὸ ἴδιον πρὸς τὸ τῆς Παλαιστίνης, οὕτως ὥστε τὰ πειράματα τὰ γενόμενα ὑπὸ τοῦ Ἀαρωνσον δύναται νὰ ἀποβοῦν ὠφέλιμα καὶ εἰς τὴν καλλιφορνιακὴν γεωργίαν.

Μία παρένθεσις

Μικρὰς διαρκείας ὄν τὸ πρῶτον ταξιδεῖδιόν μας ἐν Παλαιστίνῃ δὲν μᾶς ἐπέτρεπε νὰ στρέψωμεν τὴν προσοχὴν μας εἰ μὴ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν νέαν ζωὴν, ἡ ὁποία ἀναθάλλει εἰς τὰ κέντρα καὶ εἰς τὰ παλαιστινιακὰ χωρία, οὕτως ὥστε καὶ ἂν ταξειδεύοντες συνητητῶμεν τόπον ἱστορικῆς καὶ μυστικῆς γοητείας οἷος ἡ Τιβερίας, ἠναγκαζόμεθα στερεῶς νὰ χαλιναγωγῆσωμεν πᾶσαν διάθεσιν ἀπολαύσεως τῆς ποιήσεως ἧς εἶναι πλήρης. Ἀπεναντίας ἦτο ἐντὸς τοῦ προγράμματός μας μία ἐπίσκεψις εἰς τὴν Χαΐφαν, ἡ ὁποία δύναται νὰ ἐλπίξῃ λαμπρὸν μέλλον, ὡς ἐνός τῶν καλλιτέρων φυσικῶν λιμένων τῆς Μικρασίας. Τὰ ἐβραϊκὸν παρελθὸν τῆς ὠραίας καὶ ἀκμαζούσης πόλεως δὲν εἶναι πολὺ ἄξιον λόγου. Πρὸ πενήτηντα ἐτῶν ἐβραῖοι ἐξ Ἀνατολῆς καὶ ἐκ τοῦ Μαρόκου ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν ὠραίαν χώραν τὴν κειμένην εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Καρμήλου, καὶ ὁ μὴ ἐβραῖος συγγραφεὺς Ὀλιφάν, περὶ τῆς γενναίας πρωτοβουλίας τοῦ ὁποῖου ὑπὲρ τῆς Παλαιστίνης ἐκάμαμεν μνείαν ἐσκέφθη ἀπὸ τὸ 1882 νὰ καταστήσῃ τὴν Χαΐφαν ὡς μίαν τῶν βάσεων διὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Παλαιστίνης. Ἡ ἀπόπειρά του ἀπέτυχεν καὶ χώρα ἡ τόσον πλουσία εἰς ὑποσχέσεις καὶ φυσικὰς καλλονὰς ἔμεινεν ἐκτὸς τοῦ Σιωνικικοῦ μας κινήματος. Ἰσως ἢ κατὰ τὸ 1898 ἐπίσκεψις τοῦ Γουλιέλμου Β' ὁ ὁποῖος μὴ δυνηθεὶς ἔνεκεν τῆς τρικυμίας νὰ ἀποβιβασθῇ εἰς Ἰαφφάν ἀπεβιβάσθη εἰς Χαΐφαν, ἡ ἐπίσκεψις ἐκεῖνη ὑπῆρξεν ἴσως ἢ δώ-

σασα τὴν ὄθησιν εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν Κυβέρνησιν ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἑβραίους νὰ σκεφθοῦν δραστικώτερον διὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος χαρακτηρισθέντα ὡς τὸν καλλίτερον λιμένα τῆς ἐπαρχίας. Τώρα σχεδὸν ὄλαι αἱ ἀμπλοῖκαι ἐταιρεῖαι ἔχουν προσεγγίσεις καὶ εἰς τὴν Χαΐφαν ἢ ὅποια βλέπει καθ' ἐκάστην αὐξάνοντα τὸν ἑβραϊκὸν τῆς πληθυσμὸν, ὁ ὁποῖος ἀπὸ χιλίας ψυχὰς καθὼς ἦτο πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐφθάσε τάχιστα εἰς 4000 περίπου. Τώρα πρόκειται νὰ οἰκοδομηθῇ περίκομπος συνοικία, ἢ ὅποια θὰ φέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοδώρου Χέρτολ καὶ ἐκτὸς πολλῶν δημοτικῶν σχολείων ὑπάρχει ἐν αὐτῇ καὶ πρακτικὴ σχολὴ καὶ μετ' ὀλίγον θὰ ἔχη συμπληρωθῇ καὶ τὸ Πολυτεχνεῖον, τὸ ὁποῖον πέρυσιν, ὡς ἐνθυμῶνται οἱ ἀναγνώσται μας, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν γλωσσικὸν ἀγῶνα εἰς ὅλην τὴν Παλαιστίνην. Ἄλλ' ἐπειδὴ οἱ ἑβραῖοι ἐφθασαν ἀργὰ—ἐντυχῶς ὄχι καὶ πολὺ ἀργὰ—εἰς Χαΐφαν, ὀφείλουν νὰ ἀγωνίζωνται ἐκεῖ περισσότερο ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη τῆς χώρας κατὰ ἐπιφύβων ἀνταγωνισμῶν. Ἐν πρώτοις πρέπει νὰ προσέχωμεν πάντοτε εἰς τὸ γερμανικὸν στοιχεῖον τὸ ὁποῖον προνοητικώτερον ἡμῶν εἶχεν ἐξασφαλίσῃ ἐαυτῷ πρὸ πολλοῦ ἐπίζηλον θέσιν χωρὶς νὰ περιμένῃ τὰς συστάσεις τοῦ Μονάρχου του. Ἡ γερμανικὴ ἀποικία ἰδρυθεῖσα πρὸ τινῶν ἐτῶν μὲ σκοποὺς κατ' ἀρχὰς θρησκευτικούς, ἀπέβη σὺν τῷ χρόνῳ ἀξιώλογος οἰκονομικὸς παράγων. Οὐδὲ πρέπει νὰ περιφρονῶμεν τὰ διάφορα γαλλικὰ θρησκευτικὰ τάγματα, τὰ ὁποῖα μὲ τὴν συνδρομὴν τῆς Κυβερνήσεώς των ἠγόρασαν μεγάλας ἐκτάσεις. Δὲν λείπουν τέλος καὶ πολλοὶ αὐτόχθονες χριστιανοὶ οἱ ὁποῖοι βλέπουν μὲ φθόνον καὶ ἐχθρότητα τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐπιρροῆς μας καὶ δὲν δυσκολεύονται νὰ διεγείρουν τὰς ὑπονοίας τῆς Ὑψηλῆς Πύλης διὰ τὴν νομιμοφρονουμένην τῶν ἑβραίων. Χάρις τῆς ἀληθείας ὅμως πρέπει νὰ κάμωμεν μνηεῖαν ἐνὸς χριστιανοῦ ἄραβος ἐκ Χαΐφας, εἰλικρινῆς φίλος τοῦ λαοῦ μας καὶ τῆς παιδεύσεώς μας. ὁ ὁποῖος ἐκδίδει ἐφημερίδα σκοποῦσαν τὴν διάλυσιν τῶν παρεξηγήσεων καὶ τὴν προσέγγισιν τοῦ ἀραβικοῦ πληθυσμοῦ πρὸς ἡμᾶς,

(Ἔπεται συνέχεια)

ΚΑΙ ΕΠΕΙΤΑ ;

Περίληψις ἄρθρου τοῦ Μάξ Νορδάου.

«Σκοπὸς τοῦ πολέμου εἶναι ἡ εἰρήνη». Εἶπεν ὁ Βίσμαρκ. Δὲν εἶναι πολὺ αἰσθητικόν, ἐκφράζει ὅμως μίαν φρονίμην ἰδέαν. Ἡ φρονιμάδα εἶναι τόσον σπάνιον πρᾶγμα εἰς τοὺς ἀνθρώπους

τῆς πολιτικῆς, ὥστε ὅταν τὴν συναντήσῃ κανεὶς εἰς ἓνα ἐξ αὐτῶν τοῦ κάμει ἐντύπωσιν. Ὡστε ὁ πόλεμος γίνεται διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν εἰρήνην. Ἐὰν οἴρωμεν ὅμως ἐν βλέμμα εἰς αὐτὸ τὸ ὁποῖον γίνεται σήμερον θὰ δυσκολευθῶμεν νὰ τὸ πιστεύσωμεν. Μία φορά, καὶ δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς ἀπὸ τότε, ὅτε ἡ Κυβέρνησις εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἤτο κληρονομικὸν δικαίωμα ὀλίγων οἰκογενειῶν, διηρημένων εἰς δύο κόμματα, εἰς τοὺς Τόρεις καὶ τοὺς Οὐίγγους καὶ εἰς τὰ ὁποῖα ἓνας ὀφθαλμὸς δὲν κατώρθωνε νὰ εὔρη τὴν διαφορὰν μεταξύ των, καὶ ἐσυνείθιζαν νὰ λέγουν ὅτι ἡ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων ἦτο τὸ πρῶτον Κλοῦμπ τοῦ κόσμου, ἦτο τότε ἀπαράβατος κανὼν διὰ τοὺς τζέντλεμαν νὰ μὴ προβαίνουν ποτὲ εἰς ἐπίθεσιν ἐντὸς τῆς Βουλῆς ἐναντίον ἀντιπάλου κατὰ τρόπον ὥστε νὰ μὴ δύνανται πλεόν, μετὰ τὴν συνεδρίασιν, νὰ συναντηθοῦν εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν.

Εἰς τὸν πόλεμον δέχομαι ὅτι εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ συμμορφωθῇ κανεὶς μὲ αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν. Πρῶτον διότι μετὰ τὴν σύγκρουσιν ὁ ἀντίπαλος δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ καθήσῃ εἰς τὴν τράπεζαν, διότι ἐὰν οἱ λόγοι τραυματίζον ἐνίοτε θανασίμως δὲν φονεύουν ὅμως, ἐνῶ ἡ λόγῃ καὶ ἡ σπάθη φθάνουν τελείως εἰς τὸν σκοπὸν αὐτόν.

Εἶναι ἀληθές ὅτι καὶ οἱ στρατιῶται ἠμποροῦν νὰ εἶναι φιλόφρονες πρὸς τὸν ἐχθρὸν καὶ ὅτι καὶ τὸ πεδίον τῆς μάχης ἔχει τὸν ἱπποτικόν του κώδικα καὶ τοὺς κανόνες τῆς εὐπρεπειᾶς. Ἐνθυμεῖσθε τὸ Φοντενοά. Οἱ ἀντίπαλοι εἰρεθίντες ἀπέναντι ἀλλήλων ἐχαιρετίσθησαν εὐγενέστατα καὶ οἱ Γάλλοι ἐφθασαν εἰς τὸ σημεῖον νὰ ἀπευθύνουν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς των τὰς λέξεις ταύτας. «Κύριοι Ἀγγλοὶ πυροβολήσατε πρῶτοι».

Ἄλλὰ κατὰ τὴν γνώμην μου αὐταὶ αἱ φιλοφρονήσεις γίνονται πρὸ τῆς μάχης καὶ ὄχι μετὰ τὴν μάχην. Ἄλλως τε πρόκειται περὶ συνηθειῶν ἄλλης ἐποχῆς, ἐποχῆς Ρωμαντικῆς ἢ ἐποχῆς Ἐπικῆς, ἐποχῆς τέλος κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἐπάγγελμα τῶν ὄπλων εὐρίσκειτο ἐντὸς πλουσίου ὕφους ἱπποτικοῦ.

Εἰς τὰς ἡμέρας μας ὅμως ὁ πόλεμος ἐγίνεν ἐπιστημονικὸς. Δηλαδή ὅτι ἀλλήλοσφάζονται ὑπὸ ὀρισμένους τύπους καὶ ὄρους ἔχοντες βάσιν τὴν θεωρίαν. Τὰ πεδία τῶν μαχῶν εἶναι συνεχεῖα εἰς τὰ ὁποῖα ἐργάζονται πρότερον κτίσται καὶ μαραγκοί. Ἡ ἀνωτάτη ἀρχὴν εἶναι ἐργαστήριον φυσικῆς καὶ χημείας. Τὸ ἐπιτελεῖον εἶναι Πανεπιστήμιον.

Ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους δὲν μένει πλέον θέσις διὰ κανὲν πρωτόκολλον. Ὁ στρατιώτης δὲν βλέπει ἄλλο ἢ τὴν τσάπαν καὶ τὸ τουφέκι του καὶ ἀφοσιῶται εἰς τὰ δύο αὐτὰ ἔργα. Νὰ σκάπτῃ χαρακώματα καὶ νὰ σκοτώνῃ τὸν ἐχθρὸν χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρεται τί θὰ συμβῇ ἀργότερον. Διατί

δὲ νὰ σκέπτεται καὶ νὰ προβλέπῃ ; Δὲν εἶναι ἀσφαλὴς οὔτε διὰ τὴν στιγμὴν αὐτήν. Τὸ λεπτόν τὸ ὅποῖον θὰ ἔλθῃ εἰμπορεῖ νὰ τοῦ φέρῃ τὸν θάνατον.

Δὲν εὐρίσκονται ὅμως ὅλοι οἱ ἄνδρες εἰς τὴν γραμμὴν τοῦ πυρός. Ὑπάρχουν οἱ πολιτικοί, οἱ ὑπουργοί, οἱ ὑπάλληλοι. Εἶναι οἱ σύμβουλοι τῶν ἐμπολέμων ἐθνῶν, οἱ ὁποῖοι σχηματίζουσι τὴν δημοσίαν γνώμην, οἱ ὁποῖοι συντάσσουν καὶ ἐκδίδουν τὰς ἡμερησίας διατάξεις τὰς ὁποίας θὰ ἐπαναλάβουν ὡς ἄρθρον πίστεως ἑκατομμύρια ἀνθρώπων. Καὶ οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἐστάθησαν λιγὰκι ἀπὸ αὐτὸ τὸ μέρος νὰ παρατηρήσων καὶ μὴ στιγμὴν καὶ παρὰ πέρα ἀπὸ τὴν τωρινὴν στιγμὴν ; Καὶ αὐτοὶ ἔχουν καταληφθῆ ἀπὸ πολεμικὸν μένος ; Πράγμα τὸ ὁποῖον εὐκόλως δύναται κανεὶς νὰ παραδεχθῆ. Δὲν ἔχουν ὅμως τὴν δικαιολογίαν ὅτι ζοῦν εἰς τὰ βάθη ἐνὸς λάκκου καὶ περιμένουν νὰ ἀποθάνουν. Ὁ ὀρίζων αὐτῶν δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ τὸ προστέγασμα τοῦ χαρακώματος. Οὐδέποτε τὸ πνεῦμα των ἐσκέφθη ὅτι δὲν πρέπει δὲν δύναται νὰ χαλάσῃ ὁ κόσμος, ὅτι πρέπει νὰ μείνωμεν ἀκόμῃ εἰς αὐτόν ;

Καὶ πολὺ πιθανὸν κανεὶς ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς Κυβερνῶντας νὰ μὴ ἀπιθύνει πρὸς τὸν ἑαυτὸν του τὴν ἀπλήν αὐτὴν ἐρώτησιν. Πρὸς τὸ παρὸν καταστρέφουν, πυρπολοῦν, φονεύουν. Πᾶει καλά. Πρὸς τὸ παρὸν πρέπει νὰ θριαμβεύσωμεν ἀντὶ πάσης θυσίας. Ἄλλὰ ἔπειτα ;

Μάλιστα. Μάλιστα. Καὶ ἔπειτα ; Κατὰ ποῖον τρόπον αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι σήμερον σφάζονται εἰς ἓνα πόλεμον τόσον φρικτὸν ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ ὁμοίος εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου, θὰ δυνηθοῦν αὐριοι νὰ ἐξακολουθοῦν νὰ ζήσουν ὁ ἓνας πλῆσιον τοῦ ἄλλου ἐὰν κατορθώσων νὰ ἐπιζήσουν τῆς γενικῆς σφαγῆς ; Θὰ κλεισθῆ βεβαίως καλῶς ἢ κακῶς, ἀδιάφορον, ἢ εἰρήνη. Καὶ τότε τὸ ζήτημα τὸ ὁποῖον θέτουν θὰ ἀνακύψῃ ἐν ὅλῃ του τῇ μεγαλοπρεπείᾳ.

*

*

Ἡ ἀρχαιότης δὲν ἐγνώρισεν τοιοῦτον πρόβλημα. Ὅταν ἡ Ρώμη προσέβαλε τὸν ἀντίπαλόν της δὲν ἔπαυε τὸν πόλεμον ἢ μόνον ὅταν οἱ ἐχθροὶ της δὲν εἶχον πλέον πολεμιστάς. Σπανιότατα ἤρκεϊτο νὰ νικήσῃ τοὺς ἐχθροὺς της καὶ νὰ τοὺς παραχωρήσῃ τὴν εἰρήνην. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς ἐξωλόθρευεν. Ὁ Μάριος ἐξωλόθρευεν τοὺς Κίμβρους καὶ τοὺς Τεύτονας οἱ ὁποῖοι ἠπειλήσαν τὴν Ἰταλίαν καὶ δὲν ἀφῆκεν νὰ διαφύγουν τὴν σφαγὴν καὶ τὴν δουλείαν ἢ μόνον ὀλίγους φυγάδας διὰ νὰ φέρουν εἰς τὴν μεμακροσμένην καὶ ὀμιχλώδη πατρίδα των τὴν εἶδησιν τῆς καταστροφῆς. Ὁ Σκιπίων ἀποῦ κατασυνέτριψεν ὀριστικῶς τὸν Ἀννίβαν ἀνέσκαψεν ἐκ θεμελίων τὴν Καρχηδόνα, διεσκόρπισε τοὺς κατοίκους της καὶ ἔκαμε τὴν ἀντίπα-

λον τῆς Ρώμης νὰ ἐξαφανισθῆ διὰ παντὸς ἀπὸ τὴν ἱστορίαν.

Ὁ Τίτος κυριεύσας ἐξ ἐφόδου τὴν λιμώτουςαν Ἱερουσαλήμ ἐσφάξεν ὅσους περισσοτέρους ἠδυνήθη, συνέλαβεν αἰχμαλώτους ὅσους δὲν ἐπέρασεν ἀπὸ τὸ σπαθὶ του καὶ ἐξεροίξωσε τὸ Σημιτικὸν ἔθνος ἀπὸ τὴν καταματομένην πατρίδα του. Καὶ ἐὰν δὲν ἐφθασε νὰ τὸ ἐξαφανίσῃ τελείως τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ζωτικότητα τῆς Σημιτικῆς φυλῆς ἢ ὅποια εἶχε τὴν δύναμιν καὶ τὴν καρτερίαν νὰ ἀναδημιουργηθῆ διὰ τῶν διασπαρέντων μελῶν της καὶ νὰ ἰδρῶσῃ μίαν ἠθικὴν πατρίδα μετὰ τὴν ὕλικήν πατρίδα.

Καὶ τέλος εἰς τὰ 357 μ. Χ. ὅταν δηλαδὴ δὲν εἶχον ἀπομείνει ἢ μικρὰ πράγματα ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἀνδρείαν τῶν Ρωμαίων, ὁ Ἰουλιανὸς εἰς τὴν μάχην τοῦ Στρασβούργου ἐμάχετο μὲ τόσην ὀρμὴν πρὸς τὸν ἀντίπαλόν του, τὸν βασιλέα Γυδομάρον ὥστε ἀπὸ τὰς ἑκατοντάδας τῶν χιλιάδων Γερμανῶν, οἱ ὁποῖοι ἔλαβον μέρος εἰς τὴν μάχην τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὀλίγιστοι μόνον κατώρθωσαν νὰ σωθοῦν καὶ νὰ περάσουν κολυμβῶντες τὸν γερμανικὸν ποταμὸν Ρήνον. Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ὅμως ὀλίγιστοι ἠμποροῦν νὰ ἔχουν τὸ προνόμιον νὰ ἐξακολουθοῦν τὰς παραδόσεις τῆς ἀρχαιότητος. Ὁ Ἰσπανὸς π. χ. στρατάρχης Ναρβάζ. Διὰ τὸν Νατβάζ λέγουν ὅτι ἐνῶ εὐρίσκειτο εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἀγωνίας τοῦ θανάτου, ὁ πνευματικὸς του τὸν προσεκάλεσε νὰ συγχωρήσῃ τοὺς ἐχθροὺς του.

— Ἀδύνατον....

Ἀπήντησεν ὁ στρατάρχης.

— Διατί ;

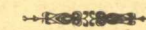
Ἠρώτησεν ὁ ἱερεὺς.

— Διότι δὲν ἔχω οὔτε ἓνα ἐχθρόν.

— Εἶναι δυνατόν ; Ἀνθρώπος τῆς θέσεώς σας ;

— Μάλιστα, ἄγχι πάτερ, ἀπήντησεν ὁ ἐτοιμοθάνατος στρατάρχης, ὅσους ἐχθροὺς εἶχα τοὺς ἐσκότωσα καὶ δὲν ἐμείνεν οὔτε ἓνας ὥστε νὰ δύναμαι τοῦλάχιστον νὰ ἐξασκήσω τὴν ἀρετὴν τῆς συγγνώμης.

Ὁ Ναρβάζ ὅμως καὶ οἱ Ρωμαῖοι ἐπέρασαν διὰ παντὸς. Ἠδύνατο νὰ ἀποφύγουν τὴν μοιραίαν ἐρώτησιν. «Καὶ ἔπειτα ;» Ἡμεῖς ὅμως εἶναι ἀδύνατον. «Ἀκρόπολις»

Ἡ ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΤΟΥ Κ. ΜΠΑΪΡΑΚΤΑΡΗ

Τὰς ἀρχὰς τοῦ μηνὸς Μάρτιου ὁ κ. Γ. Μπαϊρακτάρης ἔκαμεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, παρουσία τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίου καὶ τῆς Δ. Υ. Πριγκιπίσσης Ἑλένης διάλεξιν μὲ θέμα «Ἐβραῖοι καὶ Ἕλληνας ἀνὰ μέσον τῶν αἰώ-

νων». Εἰς τὴν διάλεξιν παρίστατο καὶ ὁ ναύ-
αρχος Κουντουριώτης καὶ οἱ τὰ πρῶτα φέρου-
τες εἰς τὰ γράμματα. Ἐκ τῶν ἡμετέρων, ὁ
ραββινεύων κ. Καστέλ, ὁ πρόεδρος τῆς κοινο-
τητος κ. Κωνσταντίνης, ὁ διευθυντὴς τῆς « Ἰσ-
ραηλ. Ἐπιθεωρήσεως », οἱ δόκτορες Ἀλχανά-
τη καὶ ἄλλοι.

Ὁ κ. Μπαϊρακτάρης ἔκαμε διεξοδικὴν περί-
ληψιν, διαρκέσασαν περίπου μίαν ὥραν, τῆς
ἱστορίας τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τῆς ἐξόδου τῆς
Αἰγύπτου μέχρι Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἐκείθεν
δὲ διὰ μέσου τῆς ἀλεξανδρινῆς ἐποχῆς καὶ τῆς
ρωμαϊκῆς μέχρι τῆς ἰσπανικῆς ἕως φθάσῃ εἰς
τὴν ἡμετέραν ἐποχὴν. Ἀναγράφων τὴν συνε-
ργασίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἑβραίων ἀπὸ τὴν
ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς συγγενείας τῶν Δα-
ναῶν καὶ Δανιτῶν ὁ ὀμιλητὴς, ἐπέμεινε εἰς
τὴν ἀφίξιν εἰς Ἱερουσαλήμ Ἀλεξάνδρου τοῦ
Μεγάλου τοῦ καταλυτοῦ τῆς κυριαρχίας τῶν
Περσῶν. ἄλλ' ἰστίς ἐκτιμήσας τὴν διαγωγὴν
τῶν Ἑβραίων, οἱ ὅποιοι ἠθέλησαν νὰ μείνουν
πιστοὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους συμμάχους των Πέρ-
σας οὐ μόνον δὲν ἐτιμώρησεν αὐτοὺς, ἀλλ' ἔ-
δειξε πρὸς τοὺς Παλαιστίνειους εὖνοιαν καὶ γεν-
ναιότητα. Προσέτι ἀνεμνήσθη ὁ ὀμιλητὴς τῆς
μεγαλοπρεποῦς σκηπτικῆς τῆς συναντήσεως τοῦ
Μεγάλου Ἱερέως τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐν ὧν τῇ
λάμπει τῆς πατροπαράδοτου ἀμφιέσεως, μετὰ
τοῦ μεγάλου Κατακτητοῦ, ὁ ὁποῖος πολὺ εὐχα-
ριστήθη ὅταν ὁ Ἀρχιερεὺς τοῦ ἔδειξε τὸ ἐδά-
φιον τοῦ Δανιὴλ ἐν ᾧ προφητεύεται ἡ ἔλευσις
του καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ κατάλυσις τοῦ Βασιλείου
τῶν Περσῶν. Ἐκ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου
ἀρχεται ἡ περίοδος τῆς παρ' Ἑβραίοις εἰσα-
γωγῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ Πτολε-
μαῖοι ἐφάνησαν εὐνοικοὶ πρὸς τοὺς Ἑβραίους,
καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐγένετο ἡ ἑλληνικὴ μετάφρασις
τῆς Γραφῆς, ἡ γνωστὴ ὡς τῶν Ἑβδομήκοντα,
χάριν τῶν ἑλληνιστῶν Ἑβραίων, οἱ ὅποιοι
ἐπλούτισαν τὰ ἑλληνικὰ γράμματα μετὰ ἔργα
πρωτύτητα μεγίστης ἀξίας. Οἱ ἀγῶνες τῶν
Μακκαβαίων ὀφειλόμενοι εἰς ἐσωτερικὰς μάλλον
διαμάχας μετὰ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ Ἰουδαίων,
ἀγῶνες τοὺς ὁποίους ἀπέθαναν οἱ ἠρωστὸς
τῶν Μακκαβαίων, συνετέλεσαν καὶ αὐτοὶ διὰ
τῆς παγίωσεως μιᾶς Ἑβραϊκῆς δυναστείας εἰς
τὴν μετέπειτα προσχώρησιν τοῦ ἑλληνικοῦ πο-
λιτισμοῦ, ἀφοῦ ἐνεκολπώθη αὐτὸν καὶ ὁ ἐνδοξος
οἶκος τῶν Ἀσμοναίων. Καὶ ἐδῶ ὁ κ. Μπαϊρα-
κτάρης ἀναφέρει τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἀρίου,
βασιλέως τῆς Σπάρτης, εἰς τὸν ἀρχιερέα Ὀ-
νίαν, καὶ τὴν ἀπάντησιν τούτου μετὰ τὴν συνομο-
λόγησιν συμμαχίας μετὰ τῶν Ἑβραίων καὶ
Σπαρτιατῶν. Ἐνταῦθα ὁ εὐγλωττος ὀμιλητὴς
ἠδύνατο νὰ ἀναφέρῃ καὶ τὸ ψήφισμα τοῦ Δή-
μου Ἀθηναίων, νὰ ἐγερθῇ ἀνδριάς καὶ νὰ
σταλῇ χρυσοῦς στέφανος εἰς Ἰερουσαλήμ Βασι-
λέα τῆς Ἰουδαίας, διὰ τὰ φιλελληνικὰ αὐτοῦ

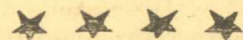
αἰσθήματα. Ἐπανερχόμενος εἰς τὴν Ἀλεξάν-
δρειαν, ὁ κ. Μπαϊρακτάρης, περιγράφει τὴν
ἐκεῖ Ἑβραίο-ἑλληνικὴν συνεργασίαν εἰς ὅλα τὰ
πεδία, τοῦ ἐμπορίου, τὸ ὁποῖον ἐξετείνετο εἰς
ὅλα τὰ παράλια τῆς Ἀσίας τὰ κατοικούμενα
ὑφ' Ἑλλήνων, καὶ τοῦ πνευματικοῦ, ὅπου βλέ-
πομεν τοὺς Ἑβραίους καλλιεργούντας τὰ ἑλ-
ληνικὰ γράμματα καὶ τὴν ἑλληνικὴν φιλοσο-
φίαν, ἐν ᾧ ὁ Ἑλληνισμὸς ὑφίστατο ἀφ' ἑτέρου
τὴν ἐπίδρασιν τῆς φιλοσοφίας τοῦ Φίλωνος καὶ
λοιπῶν προπαγανδιστῶν τοῦ Ἑβραϊσμοῦ. Καὶ
ἐνῶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ὁ Φίλων προσεπάθει νὰ
συνδυάσῃ Ἑβραϊσμὸν καὶ πλατωνισμόν, ἐν Ἱε-
ρουσαλήμ ὁ ἱστορικὸς Ἰώσηπος, ἐξῆρρεν ἐν τῇ
ἱστορίᾳ του τὴν ἀδελφωσύνην μετὰ τῶν Ἑλλήνων
καὶ Ἑβραίων.

Προχωρῶν ὁ κ. Μπαϊρακτάρης ἔκαμε σύντο-
μον ἀνασκοπὴν εἰς τὸν Ἑβραϊκὸν βίον τῆς Δια-
σποράς, ὅπου καίτοι διωκόμενος ἀπηνῶς ὁ
Ἑβραϊκὸς λαὸς ἐξηκολούθησε τὴν παράδοσίν του,
συντελέσας εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ ἐμπορίου,
τῆς βιομηχανίας, τῶν γραμμάτων καὶ τῆς φι-
λοσοφίας. Καὶ σειρὰ ὀνομάτων τοῦ Μαϊμονί-
δοῦ τοῦ Ἀλεβῦ, τοῦ Ἰμπν Γκεβιρόλ, ἕνα πε-
ριορισθῶμεν εἰς τὴν ἰσπανικὴν ἐποχὴν, ἔρχον-
ται νὰ ἀποδείξουν τὴν εὐεργετικὴν δρᾶσιν τῶν
Ἑβραίων. Καὶ συμπληροῦται ἡ σειρὰ μετὰ τὰ ὀνό-
ματα τοῦ Σπινόζα, καὶ ἀργότερα τοῦ Μενδελ-
σῶνος, τοῦ Χάινε, τοῦ Σαλβαδῶρ, τοῦ Λασ-
σάλε τοῦ Δισραὲλ μέχρι τῆς ἐποχῆς μας με-
τὰ τὸν θαυμάσιον φιλόσοφον, τὸν σύγχρονον Πλά-
τωνα τὸν Ἑρρίκον Μπεργκσόν.

Τέλος ἐπανερχόμενος εἰς τὴν ἀφετηρίαν τῆς
ὀμιλίας του, ὁ κ. Μπαϊρακτάρης, ἀπέβλεψεν
εἰς τοὺς Ἑβραίους καὶ Ἕλληνας, τοὺς μόνους
δύο λαοὺς ἀυτόχθονας τῆς Ἀνατολῆς, ὡς τοὺς
πατροπαράδοτους συνεργάτας πρὸς ἀναγέννησιν
ταύτης, τώρα ὅτε διὰ τῆς νέας ἀκμῆς τοῦ Ἑλ-
ληνισμοῦ συνητηθήσαν πάλιν ὑπὸ τὴν σκέπην
τοῦ ἐλευθέρου καὶ ἑλληνικοῦ Συντάγματος καὶ
ὑπὸ τὸ σκήπτρον τοῦ μεγάλου ἐλευθερωτοῦ Βα-
σιλέως.

Ὁ κ. Μπαϊρακτάρης ἐχειροκροτήθη ἐνθου-
σιωδῶς καὶ ἔλαβε τὰ συγχαρητήρια πάντων,
τῆς Α. Μεγαλειότητος δοσάσης τὸ σύνθημα
μετὰ τῆς χαριτοβρύτου πριγκιπίσσης.

Ἡ « Ἰσραηλ. Ἐπιθεωρήσις » συγχαίρει τὸν
εὐγενῆ ὀμιλητὴν, διὰ τὴν φωτεινοτάτην αὐ-
τοῦ διάλεξιν, ἡ ὁποία δημοσιευομένη, ὡς ἐλπί-
ζομεν, θέλει συντελέσει οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν δια-
σκέδασιν πολλῶν τῶν κατὰ τῶν Ἑβραίων προ-
λήψεων καὶ εἰς τὴν προσέγγισιν τῶν δύο περι-
ουσίαν λαῶν.

ΔΙΑΣΗΜΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

ΛΑΖΑΡΟΣ ΔΕ ΜΟΡΔΟΣ

Μεταξὺ τῶν ἀρίστων τῆς Κερκύρας Ἰσραηλι-
τικῶν οἰκογενειῶν συγκαταλέγεται καὶ ἡ τῶν Δὲ
Μόρδο, ἥτις ἔδωσεν εἰς μὲν τὴν Κοινότητα κα-
λοῦς καὶ ἀφιλοκερεῖς Ραββίνους καὶ διαχειρι-
στάς, εἰς δὲ τὸν τόπον ἐξόχους ἱατροὺς καὶ ἕνα
ἥρωα τὸν Μορδεαῖ Ἀβραάμ Δὲ Μόρδο Μανρο-
γένην, τὸν διακριθέντα κατὰ τὴν πολιορκίαν
τῆς Κερκύρας τοῦ 1716, καθὼς πιστοποιεῖται
ἐξ ἐπιστήμων ἐγγράφων. Τῇ ἀληθείᾳ δὲν εἰμῆθα
εἰς θέσιν νὰ βεβαιώσωμεν ἐὰν οἱ Μόρδο, Ραβ-
βίνοι τε καὶ ἱατροί, ἦσαν τοῦ αὐτοῦ κλάδου
τοῦ ἐν πολέμῳ διακριθέντος, ἂν καὶ τοῦτο φαί-
νεται πιθανόν.

Ὁ Λάζαρος δὲ Μόρδος ὑπῆρξε τὸ ἐκλαμπρό-
τερον μέλος τῆς οἰκογενείας ταύτης καὶ δύναται
νὰ κατὰλεχθῇ μετὰ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν Κερ-
κύρας διὰ τὰς εὐφείας αὐτοῦ γνώσεις, διὰ τὰ
ἀξιώματα δι' ὧν περιεβλήθη οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ
διὰ τὸ ἐντιμον τοῦ χαρακτῆρος, τὴν ἀφιλοκερ-
δειαν καὶ τὴν αὐταπάρνησιν αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς
πασχούσης ἀνθρωπότητος. Ἐγεννήθη τὸ ἔτος
1744 ἐκ τοῦ Σαββάτου Μόρδου, πεφημισμένου
ἱατροῦ, υἱοῦ δὲ τοῦ ὁμωνύμου τοῦ ἡμετέρου
Λαζάρου μετὰ κλέους ἐξασηκίσαντος ἐπίσης τὴν
ιατρικὴν ἐπιστήμην. Ἐκ νεαρῶτατης ἡλικίας ὁ
Μόρδος ἐδείκνυε τάσεις πρὸς τὰ γράμματα, δι' ὅ
δεκαπενταετῆς μόλις ἐγνώριζε καλῶς τὴν Ἑβραϊ-
κὴν, ἑλληνικὴν, λατινικὴν καὶ ἰταλικὴν γλῶσσαν.
Μετέβη πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν του
ἐν Βενετίᾳ πρότερον καὶ εἶτα ἐν Παδοῦᾳ ἔνθα
ἐνεγράφη εἰς τὴν ἱατρικὴν σχολὴν τοῦ εὐκλεοῦς
ἐκείνου Πανεπιστημίου, παρ' οὗ ἔλαβε καὶ τὸ
πτυχίον του ἱατροῦ.

Ὡς εἰθίζετο δὲ τῇ ἐποχῇ ἐκεῖνη παρὰ τοῖς
ἐπιδιδόμενοις εἰς τὴν ἐπιστήμην Ἰσραηλιταῖς, ὁ
Δὲ Μόρδος ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰ ἐγκυκλο-
παιδικὰ καὶ ἱατρικὰ αὐτοῦ μαθήματα, ἐμελέτησε
Ἑβραϊκὴν θεολογίαν καὶ φιλολογίαν, δι' ὅ βλέ-
πομεν αὐτὸν λαβόντα καὶ τὸν τίτλον Ραββίνου
ἀναγορευθέντα μάλιστα μετὰ ταῦτα καὶ ἐπίτιμον
Ἀρχιεραββίνον τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος
Κερκύρας. Ἐν τῇ ιδιότητι ταύτῃ ἐκήρυξε πολ-
λάκις τὸν θεῖον λόγον ἐν τῇ Συναγωγῇ, τῶν
λόγων δὲ τούτων πολλοὺς ἐξέδωκε διὰ τοῦ τύ-
που. Σώζονται ἐπίσης εἰσέτι τοῦ Μόρδου Ἑβρα-
ϊκοὶ τινες ὕμνοι, οὓς ψάλλουσιν εἰσέτι οἱ ἐν
Κερκύρᾳ Ἰσραηλιταί.

Τῶν ὕμνων τούτων περιεργότερος εἶναι εἰς
πολύγλωσσος ἐν ᾧ αἱ ἐν συνοχῇ ἐννοίας φράσεις
ἀμείβονται ἀλλήλας εἰς τε τὴν Ἑβραϊκὴν, ἑλλη-
νικὴν, ἰσπανικὴν καὶ δύο διαλέκτους τῆς ἰταλι-
κῆς, τὴν τοςκανικὴν δηλαδὴ καὶ ἀπουλιακὴν,
τοῦθ' ὑπερ, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, δηλοῖ ὅτι πρὸ

ἐκατὸν ἢ ἑκατὸν εἴκοσιν ἐτῶν καὶ ἡ ἰσπανικὴ
διάλεκτος ἦτο ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ἐν Κερκύρᾳ
Ἑβραίοις· διότι ἄλλως ἀκατάληπτον πῶς ὁ γρά-
ψας εἰσήγαγεν εἰς τοιοῦτον ὕμνον φράσεις
γλώσσης ἀγνώστου.

Ἄλλ' ὅς μὴ χρονοτριβῶμεν εἰς τὰ ποιητικὰ
ταῦτα δοκίμια τοῦ ἡμετέρου ἱατροῦ, ἐξ ὧν δὲν
ἠλπίζε βεβαίως τὴν ὑστεροφημίαν ποιητοῦ, καὶ
ὅς ἐλθῶμεν εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν καὶ φιλανθρω-
πικὸν αὐτοῦ στάδιον.

Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Παδοῦᾳ ἀποπεράτωσιν
τῶν σπουδῶν του ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Κερκύραν,
ἔνθα δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀναδειχθῇ μετὰ τῶν
πρῶτων ἱατρῶν τῆς νήσου, πολὺ ἐκτιμώμενος
ὑπὸ τῆς κοινωρίας καὶ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ
διὰ τε τὴν ἐπιστημονικὴν μόρφωσιν καὶ τὸ με-
τριόφρον τοῦ χαρακτῆρος. Τὰ πορίσματα τῶν
μελετῶν καὶ ἀτομικῶν αὐτοῦ παρατηρήσεων πα-
ρέδωκεν εἰς πολυάριθμα ἔργα, ἅτινα εἰς διαφό-
ρους ἐποχὰς συνέγραψε καὶ ἐξέδωκε· προσέτι
δὲ καὶ εἰς διαφόρους ἀνακοινώσεις ἐν τῇ Ἰονίῳ
Ἀκαδημίᾳ. Τῶν ἔργων τούτων ἠδυνήθημεν νὰ
εὗρωμεν τοὺς τίτλους τῶν ἐξῆς γεγραμμένων εἰς
τὴν ἰταλικὴν, ἥτις ἦτο τότε ἐν χρήσει παρὰ
τοῖς λογίοις ἑπτανησίοις :

Cenni intorno ai veleni
La medica topografia di Corfù
Cenni sulla peste bubonica
Storia di un parto quinquegemino
Sul ue aratore (Ἀνακοίνωσις)
Nozioni miscellance intorno a Corcira.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔργον, ὅπερ ἔχομεν ἀνὰ
χειρας, ἐκδοθὲν τὸ 1808, ἀφιερῶται παρὰ τοῦ
Μόρδου « εἰς τὸν ἀριστον καὶ εὐεργετικὸν πολί-
την, εἰς τὸν πολιτικὸν ἄνδρα, εἰς τὸν φίλον του
καὶ προστάτην Ἐμμανουὴλ Θεατόκην ». Περιέχει
τὸ βιβλίον τοῦτο καὶ σημειώσεις περὶ διαφόρων
Κερκυραίων ἱατρῶν, ἐξ ὧν πολλοὶ Ἰσραηλιταί.

Τὸ βιβλίον τοῦτο περιέχει καὶ τὴν ἑλληνικὴν
ὀνομασίαν τῶν ἐν Κερκύρᾳ βονάνων τῶν ἐν
χρήσει εἰς τὰ φαρμακεία. Ἡ ὀνομασία δίδεται
εἰς τὴν δημοτικὴν. Καὶ τοῦ ἑλληνο-ἰταλικοῦ
τούτου λεξιλογίου κάμνει μνείαν ὁ Χελδραῖχ.
Ὁ Μόρδος ὠμίλησε τὸν Δεκέμβριον 1800 εἰς
τὴν Γερουσίαν, ἐγκωμιμάσας τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἰ-
ονίου Δημοκρατίας καὶ τὸν Ἰανουάριον τοῦ
1801 ἀπήγγειλε λόγον ἐν τῇ συναγωγῇ διαπι-
στῶν τὴν ἑλληνικότητα τῆς Ἰονίου δημο-
κρατίας.

Τὰ ἐκάστοτε ἔργα τοῦ Μόρδου μετ' ἐνδιαφέ-
ροντος ἐδέχετο ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος. Ἴδου
ἐπὶ παραδείγματι, πῶς ἐκφράζεται ὁ τότε ἐκδι-
δόμενος ἐν Κερκύρᾳ « Mercurio Letterario »
ἀναλύων τὸ περὶ δηλητηρίων (Cenni intorno
ai veleni), ἔργον τοῦ Μόρδου, ὃν ὀνομάζει
δεύτερον Μαϊμονίδην :

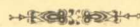
Το ριζαλα-Δωρεσι συλλεγεισαι το Πουρημι υπο των δλων "Ανας Δ. Λεβη, Λουζας Γιακοελ και Ραχηλ Μ. Σακη δρ. 20. [Εδγε εις τας δεσποινιδας ταυτας, ευχόμεθα το παραδειγμα των νη μιμηθωσι και αλλαι.]

Το ά ν ν α. Δωρεσι συλλεγεισαι το Πουρημι δια της μεθόδου των σημαιων, μέσω του Σιονιστικου-συλλόγου «Αμελε Σιών» δρ. 150. Το όλον των διαφόρων δωρεων δρ. 200,10. Και το όλον εν γένει των εισπραξεων υπέρ του "Εθνικου "Εβραϊκου Κεφαλαιου Δραχ. 804.45.

Εν Βόλω τη 5 'Ιουνίου 1815.

Εκ του Σιονιστικου Συλλόγου

Ποαλε Σιών Βόλου.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ

Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ—ΕΒΡΑΙΟΙ

Μεταξύ των "Ελλήνων, οι "Εβραίοι επόνεσαν εκ των πρώτων τον πόνον του λατρευτου Βασιλέως Κωνσταντίνου, ο οποίος ήτο πόνος εθνικός. Ο πατριωτισμός και αι στρατηγικαι άρεται του Βασιλέως είναι εκ των σπανιωτέρων και ή "Ελλάς εν τῷ προσώπῳ Αὐτοῦ επανερε τους θρυλικούς ήγεμόνας, οι οποίοι εκκαμαν σεβαστόν το όνομα το ελληνικόν, εδόξασαν αυτό και επεξέτειναν μέχρις ανελπίστων χθές όρίων την δράσιν της ελληνικής Πολιτείας. Ως "Ισραηλιται, έχομεν ιδιαιτέρους λόγους άφοσιώσεως και ευγνωμοσύνης προς τον ένδοξον Οίκον της "Ελλάδος, ο οποίος μηδεμίαν διάκρισιν κάμνων θρησκευτικῆν ή φυλετικῆν, εκτιμᾷ το νομοταγές και φιλήσυχον πνεύμα του εβραϊκου πληθυσμου και την ροπήν αυτού προς την πρόοδον. Και εκ χαρᾶς άφάτου αγάλλεται σήμερα πᾶσα εβραϊκή ψυχή επί τη αναρώσει του άγαπητου "Ανακτος και πέμπει ένδομούχους θερμάς ευχάς υπέρ της μακροβιότητος και της ευημερίας Αὐτοῦ και της Βασιλικῆς Οικογενείας πάσης.

* *

Κατά τας ημέρας του άλγους πᾶσαι αι εβραϊκαι Κοινότητες απέτειναν δεήσεις εις τον Κύριον υπέρ της υγείας του Βασιλέως.

Η Κοινότης "Αθηνων προσευχήθη δίς, πρώτον την αυτην ήμέραν με τον πληθυσμόν της πρωτευούσης όλοκλήρου, του προέδρου κ. Μ. Σακη άποταθέντος πρό του; περισταμένου με λογίδριον έξαίρον τας άρετάς του Βασιλέως και την προς τον εβραϊκόν πληθυσμόν ευνοϊάν Του.

Η δευτέρα δεήσις έγινε τη πρωτοβουλία της "Επιτροπῆς των Δεσποινιδων, ή οποία διεβίβασε και τηλεγράφημα εις τᾶ "Ανάκτορα, τᾶ όποια άπήντησαν δια του αυλάρχου κ. Μερκάτη.

* *

Δίς εδεήθη και ή Κοινότης Κερκύρας, του άρχιραββίνου κ. Καλό άπαγγείλαντος συγκινητικωτάτην προσευχήν, την όποιαν αυτός έγγραφεν εις την γλώσσαν εκείνην, με την όποιαν οι Προφήται, οι έξ Ίσου σεβαστοι εις τον εβραϊκόν και τον χριστιανικόν κόσμον, προσήγοντο. Ο σεβασ. κ. Καλό επεκαλέσθη του Θεου του "Ισραήλ την σωτηρίαν του λατρευτου Βασιλέως δια το έθνος, δια την οικογένεαν, με συγκινητικᾶς φράσεις δια τον πόνον της λατρευτής Βασιλίσσης και των χαριτοδύτων πριγκήπων και πριγκηπιστων της "Ελλάδος.

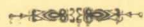
* *

Η Κοινότης Θεσσαλονίκης δέν ύπτέρησεν. Πάνδημοι δεήσεις, εγένοντο πλειστάκις, μίαν ήμέραν εκλήθησαν να προσεύχωνται και αι χιλιάδες των μαθητων των σχολείων, και σύμφωνα με το εβραϊκόν δόγμα, το όποιον θέλει την προσευχήν συνοδευομένην με έργα ελεημοσύνης. μετά την προσευχήν 500 άπορα παιδιᾶ παρεκάθησαν εις άφθονον γεύμα. Τηλεγραφήματα πλείστα εστάλησαν εκ της Κοινότητος, και πλέον ή άπαξ ετηλεγραφήθησαν εκ των "Ανακτόρων, όχι μόνον ευχαριστήρια, αλλά και πληροφορία εις τον σεβασμιώτατον άρχιραββίνον "Ιακώβ Μεϊρ, περι της υγείας του Βασιλέως.

* *

Και πᾶσαι αι λοιπαι Κοινότητες αι εβραϊκαι της "Ελλάδος συνήνωσαν τας προσευχάς με τας των λοιπων όμοδόξων των, και ή Κοινότης "Ιωαννίνων, ως αι της Πρεβέζης και "Αρτης, και ή της Χαλκίδος, και αι θεσσαλικαι Κοινότητες Βόλου, Λαρίσης και Τρικκάλων, και με την Κοινότητα Ζακύνθου ιδιου πᾶσαι αι κοινότητες της Παλαιᾶς "Ελλάδος. Και της Νέας εκτός της Θεσσαλονίκης εδεήθη εις τον Κύριον ή κοινότης Χίου, στείλασα εύγλωττον και θερμόν τηλεγράφημα, και ή Καβάλλα και αι λοιπαι της Μακεδονίας. Και ταυτα, αυθορμητώς, διότι ουδεμία διοργάνωσις δέπει τον εν "Ελλάδι εβραϊσμόν.

Τώρα οτε ο "Υψιστος εισήκουσε τας προσευχάς όλοκλήρου λαου, προσευχάς των όποιων ἴσως ουδέποτε εξεπέμφθησαν ειλικρινέστεραι δι' "Ανακτα, του όποιου ουδεις άλλος ποτε ήγαπήθη πλείτερον ως αναπέμψωμεν εις τον "Υψιστον ὕμνον ευχαριστίας και χαρᾶς.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΔΙΑΚΟΠΩΝ

Τᾶ μαθήματα ετελείωσαν εις όλα τα Σχολεία. Οι μαθηται οι επιμελεις θα έχουν ήδη λάβη την άμοιβήν των κόπων των προβιβασθέντες εις ανωτέραν τάξιν. Οι παραμελήσαντες τα καθήκοντά των ως μη απελπισθοῦν, ως σκεφθοῦν ότι είναι ακόμη νέοι, ως λάβουν πλέον την στεγρᾶν απόφασιν να γείνουν καλλίτεροι εις το μέλλον, δια να μη επαναληφθῆ ή απώλεια ενός έτους. Πρό πάντων οι μικροί μας φίλοι, ως σκεφθοῦν, ότι είναι ζήτημα φιλοτιμίας, να αναδειχθοῦν μεταξύ των επιμελεστέρων μαθητων, και των κοσμιωτέρων. Τοῦτο απαιτει το συμφέρον των βεβαίως αλλά και ή τιμή του εβραϊκου όνόματος. Διότι ενῶ οταν ένας "Εβραϊος διακρίνεται, ουδεις όμλει ως τοιούτου περι αυτού, απεναντίας άμα δειχθῆ τις έξ ημών κατώτερος των καθηκόντων του, αι ελλείψεις του φορτώονται εις όλην την φυλήν.

* *

Τώρα οτε τα Σχολεία εκλεισαν, τί θα κάμουν οι μικροί μας φίλοι; Οι ευπορώτεροι βεβαίως, θα ακολουθήσουν τους γονεις των εις τα λουτρά ή εις τας έξοχάς. "Αλλ' οι μη έχοντες τοιαυτα μέσα; Και αν τινες έξ αυτων λόγω αδυνατου κράσεως, έχουν ανάγκην του αέρος του βουνου ή της θάλασσης; Την ελλειψιν πόρων των γονέων, δέν δύναται να αντικαταστήση άλλος τις, ή Κοινότης;

Μέχρι τοῦδε και αι εβραϊκαι Κοινότητες, ακολουθοῦσαι την πεπατημένην οδόν της παλαιᾶς αγαθοεργίας, δέν γνωρίζουν παρά να δώσουν ή ποσόν χρημάτων εις τας άπόρους οικογενείας, ανεπαρκές ως επί το πλείστον ή φάρμακα εν περιπτώσει ασθενείας.

Σήμεραρον άλλου στρέφεται ή αγαθοεργία. "Αντι να είναι επανορθωτική του τελεσθέντος κακου τείνει να γείνη καθημέραν πλείτερον εροληπτική. "Αντι να αφιερουται στερεοτύπως ποσόν τι εις τον προῦπολογισμόν προς περιθαλψιν, γίνεται προσπάθεια, να καταργηθῆ το κακόν από την ρίζαν. Με ποια μέσα; Δια της διδασκαλίας προσοδοφόρου τεχνων, δια της προπαγάνδας της ιδέας της αποταμιεύσεως, δια της αλληλοβοηθείας. "Ιδια δέ προλαμβάνεται ή ασθένεια, ή οφειλομένη εις λόγους εξαντλήσεως του οργανισμού, ελλείψει τροφῆς, νεου και αέρος, δια της παροχής υγειου και άρετης τροφῆς εις τους άπόρους μαθητάς, δια λουτρων, δια της μεταφοράς εις την έξοχήν.

Τοιαυτα μέτρα λαμβάνουν αι Κοινότητες των πολιτισμένων χωρων, και προς αποστολήν εις λουτρά ή έξοχήν, δέν ενθυμούμεθα καλώς, ασθενούς κράσεως μαθητων, ειργασθη επιτυχώς εις

την Κοινότητα Μιλάνου ο σεβαστός μας φίλος "Αρχιραββίνος "Αλέξανδρος Δά Φάνος.

Εις την "Ελλάδα, έχομεν εριστον έξερον Σχολικου Συστιου δι' άπόρους μαθητάς και μαθητριάς εις την "Ισραηλιτικήν Κοινότητα Κερκύρας.

* *

"Ιδια επείγει το ζήτημα των καλοκαιρινων λουτρων, δια μικράν περιόδον ήμερων, εις τας πόλεις πρό πάντων όπου δέν υπάχει θάλασσα. Θα ήτο δε τι ιδεώδες, αν αι Κοινότητες κατάρθουν να έχουν εις τα Σχολεία των μίαν αίθουσαν λουτρων όπου καθ' όλον το έτος, να ήδύναντο οι μαθηται να λάβουν τα λουτρά των εκ περιτροπῆς εις όρισμένας ήμέρας.

Η επίδρασις την όποιαν τα λουτρά και τα λοιπα έξυγιαντικά μέσα θα είχαν επί της προόδου των μαθητων είναι ευνόητος.

"Αντι δε της "Επιτροπῆς της αγαθοεργίας ή εκ παραλλήλου προς αυτην κατ' άρχάς, επρεπε μάλλον να συνιστάτο:

"Επιτροπή δια την σωματικήν και οικονομικήν ευημερίαν των μελών.

Η "Επιτροπή θα ειργάζετο διττώς: θα εφρόντιζε δια την υγιεινήν και ευρωστίαν της νέας γενεᾶς και θα εύρισκε τα μέσα, καθως εμπομεν ανωτέρω, προς καταπολέμησιν της πενίας.

Η νέα αυτη μέθοδος της αγαθοεργίας, ενῶ με τον καιρόν θα απήλαττε τας Κοινότητας πολλων έξόδων, θα ήτο και αξιοπρεπεστέρα και λυσιτελεστέρα και θα συνετέλει εις την συγκράτησιν των μελών της Κοινότητος, τα όποια με την σημερινήν αδιαφορίαν απομακρύνονται καθ' εκάστην πλείτερον.

Η νέα αυτη μέθοδος ακριβώς δέν είναι νέα διότι συμφωνει με την ουσίαν του "Εβραϊσμου, ο όποιος είναι λεπτολόγος κανων ευζωίας με τας άτελευτήτους υγιεινάς διατάξεις αι όποια ακολουθοῦν τον άνθρωπον εις ολας τας στιγμάς του βίου. "Ωστε αναθέτοντες εις χείρας των Κοινοτήτων ευρύτερον πρόγραμμα δράσεως και όχι μόνον την διανομήν όλιγων κεματιών εις τοῖς πεινούντας ή ασθενοῦντας, συμβουλευομεν έργον εβραϊκόν.

Εα γίνη δρά γε τίποτε; Θα κάμη μία κοινότης ή κοινοτικός Σύλλογος μίαν τοιαυτην αρχήν;

Εκ των Κοινοτήτων της Παλαιᾶς "Ελλάδος ή Κέρκυρα είναι και πολυπληθεστέρα και έχει και "Εταιρείαν το «Σχολικόν Συστίον» διαθέτον μέσα και άνδρας με πρωτοβουλίαν δια την επέκτασιν του μετασχολικου τουτοεργου.

Θα ήχομεν α να ήρξεατο έξ αυτού μία τοιαυτη ευρύτερα δράσις, τείνουσα εις την τόνωσιν την σωματικήν της νέας γενεᾶς και την παύσιν της επαιτείας.

M. X.

ΕΒΡΑΙΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀθήναι. Πλήρης ἡμερῶν μετέστη εἰς Κύριον κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου ἡ σεβασμία κυρία Ὁρω Ἰεσουροῦμ χήρα Ἰσαὰκ Ἰεσουροῦμ καὶ μήτηρ τοῦ πατρῴου κ. Ἡλία Ἰεσουροῦμ τῆς Κοινοτικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ μακαρίτις ὑπῆρξεν σύζυγος καὶ μήτηρ ἀπαράμιλλος μίᾳ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων νοικοκυρῶν ἐν Ἰσραήλ, τῶν ὁποίων ἡ παρουσία πληροῦ τὸν οἶκον οἰκογενειακῆς ἀρμονίας καὶ εὐσεβείας. Οἱ Ἰεσουροῦμ ὑπῆρξαν ἐκ τῶν πρώτων ἐβραϊκῶν οἰκογενειῶν αἱ ὁποῖαι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς Ἀθήνας τμησασαί μὲ τὴν ἔντιμον φιλεργίαν τῶν τῆν Κοινότητι, προσέτι δὲ ἐφάνησαν εὐεργετικαὶ πρὸς τοὺς ἐνταῦθα παρεπιδημοῦντας ὁμοδόξους ἀφιλοκερδῶς καὶ ἄνευ διακρίσεως τάξεως. Ὅτε ὁ διάσημος Ἀρχιεραββίνος Κερκύρας Σεβ. Ἰωσήφ Ἐμιμανουὴλ Λεύης ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, ὁ Ἰσαὰκ Ἰεσουροῦμ ἐφρόντισεν μετὰ ζήλου καὶ προθυμίας νὰ καταστήσῃ ἄνετον τὸν βίον τοῦ μεγάλου ἐκείνου Ραββίνου προμηθεύων εἰς αὐτὸν τὸ σύμφωνον μὲ τὸ ἐβραϊκὸν δόγμα φαγητὸν Κασέρ. Τὴν κηδεῖαν τῆς μεταστάσης ἠκολούθησεν σχεδὸν ὅλη ἡ Κοινότης, ἡ ὁποία πᾶσα εἶχε λάβῃ ἀφορμὴν νὰ γνωρίσῃ τὰ σπάνια προτερήματα τῆς καρδίας τῆς.

Βόλος. Συνεστήθη ἐπιτροπὴ Κυριῶν σκοποῦσα τὴν διοργάνωσιν τῶν βοηθημάτων, τὰ ὁποῖα δίδονται μηνιαίως εἰς τοὺς ἀπόρους. Τὸ ἔργον εἶναι ἀξιὸν ἐπαίνου καὶ ἐνθαρρύνσεως καὶ σύμφωνα μὲ τὰς νέας ἀντιλήψεις τῶν εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, ὅτι ἡ ἀγαθοεργία δὲν πρέπει νὰ ἐπιβαρύνῃ τὸν προϋπολογισμὸν τῆς Κοινοτήτος.

Λαρίσσα. Καὶ ἐν Λαρίσῃ ἔχει συστηθῆ ἐπιτροπὴ Κυριῶν, σκοποῦσα τὴν προστασίαν τοῦ Ἐβραϊκοῦ Σχολείου, ὑπὸ ὑγιεινὴν καὶ διδασκαλικὴν ἔποσιν. Εἶναι εὐχάριστον ὅτι ἡ προσφάτως συστηθεῖσα ἐπιτροπὴ Κυριῶν τῆς πόλεως Λαρίσσης διὰ τὰ ἐκεῖ Σχολεῖα ἐξεπλάγη καὶ ἐξέφρασε τὴν ἐκτίμησιν τῆς διὰ τὴν προὔπαρχουσαν Ἰσραηλιτικὴν ἐπιτροπὴν, ἰδίᾳ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τὴν ὑπ' αὐτῆς καταβαλλομένην διὰ τὴν καθαριότητα τῶν μαθητῶν.

Κέρκυρα. Γενομένων ἀρχαιρεσιῶν ἀνέλαβε τὴν Διαχείρισιν τὸ νέον Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Κοινοτήτος. Πρώτη πράξις αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ ἀνανέωσις τοῦ συμβολαίου μετὰ τοῦ Ἀρχιεραββίνου Καθηγητοῦ Καλό. Συγχαρητήρια.

Θεσσαλονίκη. Ἀπὸ τινος ἤρχισε τὴν ἔκδοσιν νέα ἡμερησία γαλλικὴ ἐφημερίς «Ἡ Ἠχώ τῆς Θεσσαλονίκης» ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ διακεκριμένου δημοσιογράφου κ. I. Kohn γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον King. Ἡ ἐφη-

μερίς σκοπεῖ τὴν ἄμυναν τῶν ἑλληνικῶν καὶ τῶν ἐβραϊκῶν συμφερόντων.

Εἰς τὴν νέαν συνάδελφον τὰς εὐκρινεστέραις εὐχὰς προκοπῆς.

— Τὴν 20 Ταμιὸς ἐτελέσθη μεγαλοπρεπῶς ὑπὸ τῶν Σιωνικῶν Συλλόγων ἡ 11η ἐπέτειος τοῦ θανάτου τοῦ Θεοδώρου Χέρτζλ.

Καβάλλα. Μᾶς γράφουν :

Ὁ κ. Γ. Μπαϊρακτάρης ὁ ὁποῖος ὠμίλησεν καὶ ἐν Καβάλλᾳ περὶ τῶν σχέσεων μετὰ τὸν Ἐβραϊκὸν καὶ Ἑλλήνων, ἐπεσκέφθη τὸν Σιωνικὸν Σύλλογον «Ὁρ Σιών» ὅπου τοῦ ἔγινεν ἐγκάρδιος ὑποδοχὴ καὶ παρέμεινεν περὶ τὴν μίαν ὥραν. Ὁ κ. Μπαϊρακτάρης ἐξεφράσθη μετὰ θαυμασμοῦ περὶ τοῦ ἐβραϊκοῦ κινήματος καὶ ὑψόνων τὸ ποτήριον εἶπεν :

— Μείνατε βέβαιοι, φίλοι, ὅτι κατὰ τὸ Συνέδριον τῆς Εἰρήνης θὰ κανονισθῇ καὶ τὸ Ἐβραϊκὸν ζήτημα καὶ εὐχομαι ἵνα προσεχῶς προσκληθῶ παρ' ὑμῶν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἵνα συνομιλήσωμεν ἐκεῖ περὶ τῶν ἐβραιοελληνικῶν σχέσεων.

Οἱ λόγοι τοῦ Ἑλλήνος ποιητοῦ ἐκαλύφθησαν ὑπὸ παταγωδῶν φωνῶν τῶν παρισταμένων, οἱ ὁποῖοι ἀνέκραζον ἐπανειλημμένως :

— Ζήτω ἡ Ἑλλάς.

NOUVELLES

INTÉRIEUR

Nous publions ci-dessous une lettre de Mr Georges Cofinas, haut fonctionnaire au Ministère des Finances à S. Em. le Grand Rabbin de Salonique. La grande Communauté de Salonique doit conserver cette lettre comme un précieux document, qui est aussi bien en l'honneur des Israélites de la Métropole macédonienne qu' à celui du haut fonctionnaire qui fut pendant deux ans environ comme le Ministre des Finances de la Macédoine devenue libre. Car elle prouve cette lettre, que les hommes à larges vues et de véritable mérite estiment à leur juste valeur nos coreligionnaires, qui de leur côté ne se trouvent jamais en défaut de reconnaissance. Et comme tout resied dans la première impression, les Juifs saloniciens, éminemment gens d'affaires, doivent être heureux de l'excellente opinion qu'ils ont su inspirer d'eux au premier fonctionnaire financier avec lequel ils sont entrés en contact. C'est d'ailleurs dans la

tradition de la grande école économiste, depuis Colbert à Witte de voir dans l'élément israélite un facteur de progrès et de bien être public.

LA LETTRE DE Mr COFINAS ;

Eminence,

La lecture de votre lettre m'a profondément touché. Elle a évoqué en foule, les souvenirs de mon séjour à Salonique dans un labeur heureux et au sein d'un milieu sympathique.

En y arrivant, j'étais dominé par la pensée que la Grèce se trouvait en état et méritait de conduire votre grande cité dans les voies de la prospérité commerciale et industrielle. C'est vers ce but que j'ai constamment orienté mes efforts et j'ai le devoir d'ajouter que j'ai constamment rencontré chez vous et autour de vous de précieux et reconfortants appuis. Ma gratitude vous en demeurera éternellement acquise à tous.

Depuis mon départ de Salonique mes convictions ne se sont pas modifiées et je n'ai jamais cessé de travailler, dans la sphère de mon activité, à la réalisation du but que je m'étais proposé d'abord. Je m'y suis attaché, dirai-je, avec un soin d'autant plus particulier qu'il m'a été donné d'apprécier les mérites du vaillant travail et de l'inlassable activité des laborieuses populations saloniciennes.

Ce serait un honneur pour moi de les représenter au Parlement. Cet honneur, je le sais, m'imposerait des devoirs que j'envisage sans effroi et à la hauteur desquels je m'efforcerais de me placer par l'énergie de ma volonté mise au service de mon expérience technique. Je me plais à croire que je pourrais d'autant mieux arriver à de bons résultats que je serais soutenu et encouragé par des collaborations dévouées et compétentes, au premier rang desquelles il m'est doux de compter la vôtre.

Malheureusement, mes devoirs professionnels m'imposent des obligations auxquelles je ne puis me dérober en ce moment.

J'ai entrepris des études et des projets que je ne saurais abandonner à cette heure, sans dommage pour l'intérêt public et sans manquer à la confiance du Gouvernement.

Après mûr examen, j'estime donc qu'il serait au moins prématuré pour moi

d'abandonner l'Administration pour entrer dans la carrière politique.

Le moment peut venir assurément et, plus tard, si nous me réservez la même confiance et la même sympathie, vous me trouverez disposé à mettre mon dévouement au service des intérêts de votre double et laborieuse cité.

Je n'en suis pas moins ému, jusqu'au fond du cœur, de la marque de confiance et de sympathie que vous me donnez en ce moment. Croyez bien que je vous en garderai une profonde et inaltérable reconnaissance.

Athènes le 29 Avril 12 Mai 1915

G. N. COFINAS

SIONISME ET PATRIOTISME

— Pourquoi faut-il que la lutte politique à Salonique ait dégénéré parmi les Israélites à un conflit d'ordre intérieur hébraïque ? On parle de côté et d'autre de patriotisme et d'hellénisme. A la bonne heure ! Mais hellénisme veut dire surtout mesure, vertu que les deux partis en présence ont l'air d'ignorer. Hellénisme veut dire aussi autre chose : exercer ses droits et devoirs politiques ; or ceux qui sont allés bravement aux urnes, n'importe avec quel programme politique, n'importe à quelle race appartenaient-ils, ont fait acte d'hellénisme, tandis qu'on ne peut pas malheureusement en dire autant des 62,000 abstentionnistes.

— Sionisme, patriotisme hellénisme. Point de contradiction entre ce trois vocables. On s'est demandé : Peut-on être hellène et en même temps sioniste ? Nous demandons à notre tour : peut-on en général être hellène, et en particulier un israélite peut-il être hellène sans être sioniste ? Si «hellène» d'après le grand orateur Isocrate, signifie bien plus que l'homme appartenant à une race, celui arrivé à un haut degré de civilisation, peut-on être vraiment civilisé sans sympathiser avec des millions d'êtres humains qui bafoués ailleurs demandent un coin libre comme tous les autres humains ? Le fait d'être né juif serait-il un argument pour se désintéresser d'une race malheureuse ? Par crainte des malentendus ? Mais l'antisémitisme n'est pas

né dans les ghettos, mais dans les plus aristocratiques «strasse» de Berlin et de Vienne. Et c'est juste après l'avènement du Sionisme—avec son programme d'éducation civile et physique que les anti-sémites ont modéré leurs invectives.

Mais pour un juif ^{* *} outre qu'être oeuvre de sincérité de dignité et de cohérence, —car qui pourrait croire un juif qui renie son histoire de 4 milleans? — le sionisme devient aussi une des formes de son patriotisme hellène. L'illustre professeur Mazzoni de l'Institut d'Études supérieures à Florence, dans une lettre engageait jadis les israélites italiens à entrer dans le mouvement sioniste pour des raisons d'esthétique et d'humanité et pour y garantir par leur présence les sympathies des Sionistes envers l'Italie. Eh bien, nous aussi nous porterons au milieu des assises du peuple d'Israel, dans la presse, partout notre parole enthousiaste et reconnaissante en faveur de notre patrie grecque, qui sans avoir été contrainte par des traités internationaux, mais inspirée par son propre génie de justice et de liberté a reconnu l'égalité de tous les citoyens. Dans cet ordre d'idées celui qui écrit ces lignes a l'intime satisfaction d'avoir converti en philhellènes enthousiastes maints sionistes qu'il a eu l'occasion d'approcher.

J'ai dit plus haut que le Professeur Mazzoni, le célèbre poète et Sénateur, a avancé l'idée esthétique en faveur du Sionisme. En effet, quoi de plus noble, de plus beau que ce renouveau d'un grand peuple après deux mille ans? Comment une âme hellène, à plus forte raison qu'une âme italienne, saurait rester étrangère, voir même hostile à cette magnifique révélation de beauté humaine? Un grand poète, Henri Heine, a dit que Moïse a été le plus grand artiste, parcequ'il a créé le plus grand chef d'œuvre: Tout un peuple; Israël.

Herzl et les sionistes ont créé le Jeune Israël, qui d'un pays que la barbarie a rendu désert et malsain, fera un Eden de luxuriante nature, et un centre d'une inconnue beauté intellectuelle et sociale. Quelle œuvre plus belle, et plus juste et plus noble?

Sionisme et hellénisme ^{* *} ne sont point en contradiction, et je crois en avoir donné

des raisons peremptoires. Le phénomène d'ailleurs de deux patries, l'une lointaine et plus ou moins idéale et culturelle, comme c'est le cas pour les masses juives de pays libres, ce phénomène ne se présente pas seulement parmi les juifs. Voilà l'Canada, dont les habitants reconnaissent comme leur Métropole morale la France, et qui défendraient leur patrie anglaise, les armes à la main, ainsi que l'a écrit dernièrement Me Labori.

Point de contradiction. Mais il me reste encore de dire ceci: Comme un israélite ne saurait être un bon hellène sans être sioniste, c'est à dire s'il reniait son passé quatre fois millénaire, ainsi on ne saurait se proclamer du sionisme, sans être sincèrement, étroitement attaché à sa patrie grecque. Le prophète Jérémie, a depuis 25 siècles démontrer le devoir et l'intérêt de Juifs d'aimer et de travailler pour le bien être de leur patrie, et la Patrie de juifs d'alors était Babylone et la Perse! Un sioniste, une âme noble, ne saurait n'aimer pas jusqu'au sacrifice de la vie, son pays de naissance, source de son activité et de son bien être, berceau de tant de souvenirs et d'affections.

Le bien connu publiciste et diplomate italien Primo Levi, dans un article à la «Tribuna» sur le Sionisme a eu l'intuition de cette profonde vérité: «Que l'ardent patriotisme des juifs italiens doit être recherché à leur ancien profond patriotisme juif qui s'explique aujourd'hui en faveur de leur patrie italienne» On ne saurait mieux dire. Et alors, demandons nous, que deviendra ce trésor de patriotisme pour les différents pays le jour où l'âme juive se sera tue? Mais les paroles de Primo Levi, qui écrivait il y a du moins dix ans, sont confirmés, aujourd'hui par les faits.

Personne ne combat plus vaillamment sur les différents fronts que les sionistes d'Angleterre, de Russie, d'Allemagne et d'Autriche. Par leur sang ils ont prouvé même aux les plus malveillants, que les meilleurs patriotes sont toujours les Sionistes. Allez les voir plutôt aux Dardanelles recevant les ordres en hébreux et déployant au vent ce drapeau blanc-azuré qui pour nous les israélites est doublement sacré et sympathique parcequ'il rappelle à nos cœurs et Sion et l'Hellade.